

ПРИКАЗ

17.01.2022

БОЕРЫК

№ 34-осн

Казан ш.

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының «Лаеш урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында» 2019 елның 19 февралендәге 110-осн номерлы боерыгы белән расланган Лаеш урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәрешләр кертү турында

Россия Федерациясе Урман кодексының 83 статьясының 1 өлешендәге 9 пункты, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2018 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясының 3 өлешендәге 1 пункты нигезендә боерык бирәм:

1. Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының «Лаеш урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында» 2019 елның 19 февралендәге 110-осн номерлы боерыгы (25.12.2019 №1377-осн, 02.12.2020 №823-осн боерыклар нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) белән расланган Лаеш урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәреш кертеп, аны кушымтада бирелә торган яңа редакциядә баян итәргә.

2. Юридик бүлек житәкчесенә (В.В.Мәнихова) әлеге боерыкны Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына дәүләт теркәвенә алу өчен жиберергә.

3. Финанслар, бухгалтерлык исәбе һәм тикшереп тору бүлегенә әлеге боерыкның татар теленә тәржемә ителүенә бәйле чыгымнарның финанслануын тәмин итәргә.

4. Әлеге Боерык үтәлешен контрольдә тотуны урман хужалыгы министрының беренче урынбасары И.Н.Зариповка йөкләргә.

Министр

Р.Ә. Кузюров

Татарстан Республикасы Урман
хужалыгы министрлыгының
17.01.2022 № 34-осн
боерыгы белән расланды

**ЛАЕШ УРМАНЧЫЛЫГЫНЫҢ УРМАН ХУЖАЛЫГЫ
РЕГЛАМЕНТЫ**

ЭЧТӘЛЕК

Кереш	6
Россия Федерациясенең закон актлары	7
«Россия Федерациясе Урман кодексында каралган хокукый мөнәсәбәтләрне жайга салучы норматив хокукый актлар (2021 елның 01 гыйнварына)	8
1 нче бүлек. Гомуми мәгълүматлар.....	16
1.1. Урманчылыкның кыскача характеристикасы	16
1.1.1. Урманчылыкның атамасы һәм урнашкан урыны	16
1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми майданы, урманчылык территориясенең районнар буенча бүленеше	16
1.1.3. Урман үсә торган зоналар, урманлы районнар һәм урманнарны саклау һәм урман-орлык районнарына юүлү зоналары буенча урманчылык урманнарын бүлү.....	18
1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук яклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре	20
1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама	23
1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланыла торган табигать территорияләренә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама.....	24
1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама	26
1.1.8. Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек төрләрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлегә	27
1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйле булмаган объектларга, әлеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама.....	32
1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре.....	35
2 бүлек. Урманнардан рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары, урманнарны саклау, яклау һәм янадан торгызу нормативлары	38
2.1. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	38
2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме.....	40
2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме).....	54
2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме).....	87
2.1.4. Кисентеләрнең яше	91
2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, диләнкеләрнең күләмнәрен, диләнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)	92
2.1.6. Урманнарны торгызу алымнары	95
2.1.7. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар.....	95
2.2. Урманнардан чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	96
2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	96
2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары	97

2.3.2. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары	97
2.4. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	97
2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары	98
2.4.2. Эзерләү һәм жыеп алу вакытлары.....	99
2.4.3. Агач сутлары эзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар	99
2.4.4. Абага-кара абага эзерләү.....	100
2.4.5. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары.....	100
2.5. Урманнардан аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	100
2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары	101
2.6. Авыл хужалыгын алып бару өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары, балыкчылыкны гамәлгә ашыру, һәм һәм һәм балыкчылыктан тыш.....	101
2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары.....	102
2.7. Урманнардан фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	102
2.8. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	102
2.8.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары	102
2.8.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйле зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге	103
2.8.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү .	103
2.8.4. Урман кишәрлекләрендә капитал булмаган төзелгән, корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары.....	104
2.8.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары	104
2.9. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	105
2.10. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	105
2.11. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	106
2.12. Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	107
2.13. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	109
2.14. Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	109
2.15. Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	112
2.16. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	113
2.17. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр	114
2.17.1. Урманнарда янгың куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр	114

2.17.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын бетерү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары).....	117
2.17.3. Урманнарны торгызуга карата таләпләр	124
2.18. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре	132
3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләмәләр.....	132
3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр.....	132
3.2. Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр.....	134
3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләүләр.....	135

Кереш

Әлеге урман хужалыгы регламенты Лаеш урманчылыгы чикләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм торгызу нигезе булып тора.

Урман хужалыгы регламенты Россия Федерациясе Урман кодексының 87 статьясының 7 өлеше, Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман хужалыгы регламентлары составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу чорларын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерыгы нигезендә эшләнә.

Урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чоры - 2029 елның 1 апреленә кадәр.

Урман хужалыгы регламентын эшлөгәндә дәүләт урман реестры материаллары файдаланылды.

Регламентны эшләүчеләр:

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгы

Почта адресы: Ямашев пр., 37А йорт, Казан шәһәре, 420124.

E-mail: Minleshoz@tatar.ru.

Сайт: Minleshoz.tatarstan.ru.

Тел. (843) 221-37-01.

Факс (843) 221-37-37.

Урман хужалыгы регламентына үзгәрешләр кертүне гамәлгә ашыручы:

«Бөтенроссия урманчылык һәм урман хужалыгын механикалаштыру фәнни-тикшеренү институты» федераль бюджет учреждениесе филиалы - «Көнчыгыш-Европа урманнарны сынау станциясе».

Почта адресы: 420097, Казан шәһәре, Товарищеская урамы, 40.

E-mail: tatlos@rambler.ru

Тел. (843) 236-29-31, 236-24-91.

Факс (843) 236-33-48.

Россия Федерациясенең закон актлары

Россия Федерациясе Урман кодексы (алга таба - РФ Урман кодексы).

Россия Федерациясе Су кодексы (алга таба - РФ Су кодексы).

Россия Федерациясе Жир кодексы (алга таба - РФ Жир кодексы).

Россия Федерациясе Гражданлык кодексы (алга таба - РФ Гражданлык кодексы).

«Жир асты байлыктары турында» 1992 елның 21 февралендәге 2395-1 номерлы Россия Федерациясе законы (алга таба - «Жир асты байлыктары турында» РФ законы).

«Янғын куркынычсызлыгы турында» 1994 елның 21 декабрдендәге 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - «Янғын куркынычсызлыгы турында» ФЗ).

«Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында» 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 33-ФЗ номерлы федераль закон).

«Хайваннар дөньясы турында» 1995 елның 24 апрелдендәге 52-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 52-ФЗ номерлы федераль закон).

«Геодезия, картография һәм киңлек мәгълүматлары турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 30 декабрдендәге 431-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 431-ФЗ номерлы федераль закон).

«Пестицидлар һәм агрохимикатлар белән имин эш итү турында» 1997 елның 19 июлендәге 109-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 109-ФЗ номерлы федераль закон).

«Намус иреге турында һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрдендәге 125-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 125-ФЗ номерлы федераль закон).

«Кадастр эшчәнлеге турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 221-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 69-ФЗ номерлы федераль закон).

«Жир корылышы турында» 2001 елның 18 июнендәге 78-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 78-ФЗ номерлы федераль закон).

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 7-ФЗ номерлы федераль закон).

«Электр энергетикасы турында» 2003 елның 26 мартындагы 35-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 35-ФЗ номерлы федераль закон).

«Элемтә турында» 2003 елның 07 июлендәге 126-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 126-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 04 декабрдендәге 201-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 201-ФЗ номерлы федераль закон).

«Орлыкчылык турында» 1997 елның 17 декабрдендәге 149-ФЗ номерлы

федераль закон (149-ФЗ номерлы федераль закон).

«Ау һәм аучылык ресурсларын саклау һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 209-ФЗ номерлы федераль закон).

«Үсемлекләр карантини турында» 2014 елның 21 июлендәге 206-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба - 206-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясе Урман кодексында каралган хокукый мөнәсәбәтләрне жайга салучы норматив хокукый актлар (2021 елның 01 гыйнварына)»

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
РФ Хөкүмәте актлары		
91 статьяның 7 өлеше	Дәүләт урман реестрыннан өземтәләр биргән өчен түләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Дәүләт урман реестрыннан өземтәләр биргән өчен түләү күләме һәм аны алу тәртибе турында» 2007 елның 3 мартындагы 138 номерлы карары
100 статьяның 2 өлеше	Урманнардан файдаланганда барлыкка килә торган, урман кишәрлекләренә һәм мөлкәт хокукларына китерелгән мөлкәти зыянны каплау. Урман законнары бозылу нәтижәсендә урманнарда китерелгән зыян күләмен исәпләү таксаларын һәм методикаларын раслау	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урман законнарын бозу нәтижәсендә урманнарда һәм аларда булган табигать объектларына китерелгән зыянны каплау үзенчәлекләрен раслау турында» 2018 елның 29 декабрдәге 1730 номерлы карары
96 статья	Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге)	«Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге) турында» («Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге) турындагы нигезләмә белән бергә») 2021 елның 30 июнендәге 1098 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары
50 статьяның 3 өлеше	Зат, затлар төркеме тарафыннан эзерләнәргә тиешле агач материалының иң зур күләмен билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Зат, затлар төркеме тарафыннан эзерләнәргә тиешле агач материалының иң зур күләмен билгеләү турында» 2007 елның 22 июнендәге 395 номерлы карары
73 статьяның 4 өлеше	Федераль милектәге урман ресурслары берәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеген арендау өчен урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль милектәге урман кишәрлеген түләүле нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
44 статья	Урманнардан сусаклагычлар, башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Су объекттын файдалануга тапшыру турында карар эзерләү һәм кабул итү тәртибе турында» 2006 елның 30 декабрдәге 844 номерлы карары

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
45 статья	Урманнарда чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшлätү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Россия Федерациясе элементә чыбыкларын һәм корылмаларын саклау кагыйдälären раслау турында» 1995 елның 9 июнендәге 578 номерлы карары
76 статьяның 3 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу килешүе буенча түләү Федераль милектәге, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары милегендә һәм муниципаль милектәге жирләрдә эзерләнә торган агач материалы берәмлеге өчен түләү ставкаларын билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Федераль милектәге урман кишәрлеген түләүле нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәжälәре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәжälәре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
16 статьяның 3 өлеше, 60.3 статья	Урманнарда санитар иминлек. Урман утыртмаларын кисүне гамәлгә ашыру тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдälәре турында» 2020 елның 9 декабрдәге 2047 номерлы карары
16 статьяның 3 өлеше, 53 статья	Урманнарда янғын куркынычсызлыгы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдälären раслау турында» 2020 елның 7 октябрдәге 1614 номерлы карары; Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарны янгына каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелдәге 281 номерлы карары; Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман янғыннары аркасында урманнарда барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен федераль башкарма хакимият органнары көчләрән һәм чараларын жәлеп итү турында» 2017 елның 2 декабрдәге 1464 номерлы карары; Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман янғыннары нәтижәсендә барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр турында» 2011 елның 17 маендагы 376 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман янғыннарын сүндерү планын төзү һәм аны һәм аның рәвешен раслау кагыйдälären раслау турында» 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда һәм урман янғыннарында янғын куркынычы турындагы мэгълүматларның дөрөслеген контрольдә тоту кагыйдälären раслау турында» 2011 елның 18 августындагы 687 номерлы карары
22 статьяның 3 өлеше	Урманнарны үзләштерү өлкәсендә инвестиция эшчәнлеге. Урманнарны үзләштерү өлкәсендә өстенлекле инвестиция проектлары исемлеген төзү һәм раслау	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарны үзләштерү турында өстенлекле инвестиция проектлары турында һәм Россия Федерациясе Хөкүмәтенен кайбер актларын көчен югалткан дип тану турында» 2018 елның 23 февралендәге 190 номерлы карары
114 статьяның 6 өлеше	Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда, яшел	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Россия Федерациясе Урман кодексының 114 статьясындагы

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	зоналарда урнашкан урманнарда функциональ зоналар	1 өлешенен 3 һәм 4 пунктларында күрсәтелгән урманнар урнашкан жирләрнен чикләрен үзгәртү һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда функциональ зоналарны билгеләү гагыйдәләрен раслау турында» 2019 елның 21 декабрдәге 1755 номерлы карары
13 статья	Урман инфраструктурасы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Якый торган урманнар, файдаланыла торган урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлдәге 1283-р номерлы күрсәтмәсе
21 статья	Урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Якый торган урманнар, файдаланыла торган урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектлар исемлеген раслау турында» 2013 елның 27 маендагы 849-р номерлы күрсәтмәсе
45 статья	Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралдәге 160 номерлы карары
73.1 статьяның 6 өлеше	Дәүләт яисә муниципаль милектәге урман кишәрлеген файдалануга алу турында шартнамә төзү Дәүләт милегендә яисә муниципаль милектәге урман кишәрлеген аренда шартнамәсен эзерләү һәм төзү тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Агач материалы эзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге жир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста катнашучыларның конкурс тәкъдимнәрен бәяләү кагыйдәләрен һәм тәкъдим ителгән шартларны бәяләү һәм агач материалы эзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге жир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста жиңүчене билгеләүгә нигез булган билгеләрне раслау турында» 2019 елның 7 мартындагы 241 номерлы карары
Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгы (алга таба - Россия Табигать министрлыгы) норматив актлары		
62 статьяның 3 өлеше	Урманнарны торгызу. Урманнарны торгызу кагыйдәләре	«Урманнарны торгызу кагыйдәләрен, урманнарны торгызу проекты составын, урманнарны торгызу проектын эшләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2020 елның 4 декабрдәге 1014 номерлы боерык
73.1 статьясындагы 7 өлеше	Урман кишәрлеген файдалануга бирү турында бер төр килешү	«Урман кишәрлекләрен түләүле нигездә файдалануга тапшыруның бер төрле шартнамәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлдәге 542 номерлы боерык
77 статьяның 7 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу турында бер төрле шартнамә	«Урман утыртмаларын сату-алунуң бер төрле шартнамәсен раслау турында» 2020 елның 27 июлдәге 488 номерлы боерык
60.15 статья	Сирәк һәм юкка чыгу куркынычы яный торган агачларны, куаклыкларны, лианаларны, башка урман	«Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны,

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
	үсемлеклэрен саклау үзенчелеклэре	лианаларны, бүтэн урман үсемлеклэрен саклау үзенчелеклэрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерык
16 статьяның 3 өлеше, 64 статьяның 3 өлеше	Урманнарны карап тору. Урманнарны карап тору кагыйдэлэре. Урман утыртмаларын кисүне гамэлгә ашыру тәртибе	«Урманнарны карау кагыйдэлэрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерык
112 статьяның 5 өлеше	Махсус сакланыла торган табигать территориялэрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үстерү үзенчелеклэре	«Махсус сакланыла торган табигать территориялэрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, торгызу үзенчелеклэрен раслау турында» 2007 елның 16 июлендәге 181 номерлы боерык
53.1 статья	Урман янгыннарын кисәтү	«Урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары төрлэрен, урманнардан файдаланучы затларның элегә чаралар белән тәэмин ителү нормативларын, урманнардан файдаланганда булырга тиешле урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары нормаларын раслау турында» 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерык
53.2 статья	Урманнарда янгын куркынычы буенча һәм урман янгыннарына карата мониторинг	«Урманнарда янгын куркынычын һәм урман янгыннарын күзәтүне гамэлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2014 елның 23 июнендәге 276 номерлы боерык
15 статьяның 3 өлеше	Урман үсә торган зоналар һәм урманлы районнар	«Россия Федерациясенен урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенен урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерык
87 статьяның 7 өлеше	Урман хужалыгы регламентларының составы, аларны эшләү тәртибе, аларның гамэлдә булу чорлары һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибе	«Урман хужалыгы регламентлары составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамэлдә булу вакытын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерык
60.5 статья	Урман авырулары буенча дөүлэт мониторингы	«Урман авырулары буенча дөүлэт мониторингын гамэлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2017 елның 5 апрелендәге 156 номерлы боерык
60.7 статья	Зарарлы организмнар таралуын кисәтү	«Зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын гамэлгә ашыру кагыйдэлэрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрэндәге 912 номерлы боерык
60.6 статьяның 4 өлеше	Урман авыруларына бәйле тикшеренүлэр. Урман авыруларына бәйле тикшеренүлэрне уздыру тәртибе	«Урман авыруларына бәйле тикшеренүлэрне уздыру тәртибен һәм урман авыруларына бәйле тикшеренү актының рэвешен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрэндәге 910 номерлы боерык
16.1 статьяның 4 өлеше, 29 статьяның 9 өлеше	Дилэнке эшлэре. Агач материалы эзерлэү. Агач материалы эзерлэү кагыйдэлэре. Урман утыртмаларын кисүне гамэлгә ашыру тәртибе	«Агач материалы эзерлэү кагыйдэлэрен һәм Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда агач материалы эзерлэү үзенчелеклэрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрэндәге 993 номерлы боерык «Дилэнке эшлэре төрлэрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлекледеген, Дилэнке эшлэренен технологик

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
		карта рәвешен, Диләнкене карап чыгу акты рәвешен һәм Диләнкене карау тәртибен раслау турында» 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерык
60.4 статья	Урманнарны яклау буенча районнарда бүлү	«Урманнарны яклау буенча районнарда бүлү тәртибен раслау турында» 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерык
91 статья	Дәүләт урман реестры	«Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматлар кергү һәм аны үзгәртүгә нигез булган документлар исемлеген, аларның рәвешләрен һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрәндәге 496 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрында булган, зарури тәртиптә тапшырыла торган мәгълүмат төрләре исемлеген һәм аларны тапшыру шартларын раслау турында» 2013 елның 30 октябрәндәге 464 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрын алып бару рәвешләрен раслау турында» 2016 елның 6 октябрәндәге 514 номерлы боерык
70.1 статьяның 12 өлеше	Урман кишәрлекләрен проектлау	«Урман кишәрлегенә проект документлары составына һәм аның эчтәлегенә карата таләпләр, аны эзерләү тәртибен раслау турында» 2017 елның 3 февралендәге 54 номерлы боерык
60.13 статья	Урманнарны радиоактив пычранудан саклау үзенчәлекләре	«Урманнарның радиоактив пычрану зоналарында профилактика һәм тернәкләндерү чараларын гамәлгә ашыру үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 8 июнендәге 283 номерлы боерык
65 статьяның 5 өлеше	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкчылыгы объектларын (урман орлыкчылыгы плантацияләрен, даими урман орлыклары кишәрлекләрен һәм шуңа охшаш объектларны) төзү һәм аерып чыгару кагыйдәләрен раслау турында» 2015 елның 20 октябрәндәге 438 номерлы боерык, «Төп урман агач токымнарының урман үсемлекләренә районнарда бүленгән орлыкларын куллану тәртибен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 909 номерлы боерык
46 статьяның 3 өлеше	Урманнарда агач материалы һәм башка урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану. Урманнарда агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләре	«Урманнарда агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерык
38 статья	Урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану	«Урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерык
49 статьяның 3 өлеше	Урманнарда файдалану турында хисап. Урманнарда файдалану турында хисап	«Урманнарда файдалану турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарда файдалану турында хисап тапшыру рәвешен һәм

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
	тапшыру тәртибе	тәртибен, шулай ук урманнардан файдалану турында электрон рәвештә хисап рәвешенә карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 451 номерлы боерык
66 статьяның 2 өлеше	Урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисап. Урманнардан файдалану һәм урманнарны үрчетү турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны торгызу һәм үрчетү турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны торгызу һәм үрчетү турында хисап рәвешен һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны торгызу һәм үрчетү турында электрон рәвештәге хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 452 номерлы боерык
89 статья	Урманнарны үзләштерү проектына дәүләт экспертизасы һәм муниципаль экспертиза. Урманнарны үзләштерү проектына дәүләт экспертизасы һәм муниципаль экспертиза тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проектына дәүләт экспертизасы һәм муниципаль экспертиза тәртибен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 513 номерлы боерык
26 статьяның 3 өлеше	Урман декларациясе. Урман декларациясен тутыру һәм тапшыру тәртибе	«Урман декларациясенен рәвешен, аны тутыру һәм тапшыру тәртибен, электрон рәвештә урман декларациясе форматына таләпләр раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 539 номерлы боерык
60 статьяның 3 өлеше, 60.11 статьяның 3 өлеше	Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап. Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап тапшыру тәртибе. Урманнарны яклау турында хисап. Урманнарны яклау турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны янгыннардан саклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны янгыннардан саклау турында хисап рәвешен һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны янгыннардан саклау турында электрон рәвештә хисап тапшыру форматына карата таләпләр, урманнарны яклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яклау турында хисап рәвешен һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яклау турында электрон рәвештә хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 9 мартындагы 78 номерлы боерык
60.8 статьяның 5 өлеше	Зыянлы организмнар чыганаclarын бетерү	«Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 913 номерлы боерык
53.4 статья	Урман янгыннарын сүндерү	«Урман янгыннарын сүндерү кагыйдәләрен раслау турында» 2014 елның 8 июлендәге 313 номерлы боерык
64.1 статьяның 2 өлеше	Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү	«Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү тәртибен һәм тиешле акт рәвешен раслау турында» 2019 елның 11 мартындагы 150 номерлы боерык
86 статьяның 5 өлеше	Россия Федерациясе субъекты урман планы. Россия Федерациясе субъектының урман планы составы һәм аны эзерләү тәртибе	«Россия Федерациясе субъекты урман планының бер төрле рәвешен һәм составын, аны эзерләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 20 декабрәндәге 692 номерлы боерык
32 статья	Агач булмаган урман	«Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
	ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	жыеп алу турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерык
67 статья, 68 статья	Урман корылышын уздыру турында гомуми нигезләмәләр. Урман корылышының этәлгә	«Урманнарны тәртипкә китерүнең кулланма кагыйдәләрен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерык
63 статьяның 2 өлеше	Урманнарны үрчетү. Урманнарны үрчетү кагыйдәләре	«Урманнарны үрчетү кагыйдәләрен, урманнарны үрчетү проекты составын, аны эшләү тәртибен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 541 номерлы боерык
Федераль урман хужалыгы агентлыгы норматив актлары (алга таба - Рослесхоз)		
88 статьяның 2 өлеше	Урманнарны үзләштерү проекты Урманнарны үзләштерү проектының составы һәм тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проекты составын һәм аны эшләү тәртибен раслау турында» 2012 елның 29 февралендәге 69 номерлы боерык
29 статьяның 5 өлеше	Файдалану өчен исәпләнгән диләнкене исәпләп чыгару тәртибе	«Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы боерык
45 статья	Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану	«Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерык
43 статья	Жир асты байлыklarын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре	«Урманнардан жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, жир кишәрлеге бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урманнардан жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерык
31 статья	Чәер эзерләү	«Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 911 номерлы боерык
39 статья	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	«Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерык
34 статья	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю	«Азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы боерык
40 статья	Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерык
41 статья	Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерык
29 статьяның 6 өлеше, 81	Агач материалы эзерләү. Агачын эзерләү рөхсәт ителми	«Агач материалын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
статьяның 3 пункты	торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токимнары) исемлеге	(токимнары) исемлеген раслау турында» 2011 елның 5 декабрдәге 513 номерлы боерык
53 статьяның 4 өлеше, 53.1 статья	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы. Урман янгыннарын кисәтү	«Урманнарны янгынга каршы тәэмин итү нормативларын раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәге 174 номерлы боерык, «Урманнарның табигый янгын куркынычы классификациясен һәм, һава шартларына карап, урманнарда табигый янгын куркынычы классификациясен раслау турында» 2011 елның 5 июлендәге 287 номерлы боерык
Татарстан Республикасы норматив актлары		
82, 83 статьялар	Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре. Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнарына урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясенә аерым вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тапшыру	«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасы Урман планын раслау турында» 2018 елның 24 декабрдәге ПУ-880 номерлы указы, «2014-2024 елларга Татарстан Республикасының урман хужалыгын үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 30 июлендәге 531 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының төбәк әһәмиятендәге яки муниципаль әһәмиятендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары исемлеген раслау турында» 2019 елның 17 октябрдәге 916 номерлы карары, Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитетының «Татарстан Республикасында шәхси ихтыяжлар өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча гражданнар өчен түләү дәрәжәләрен билгеләү турында» 2020 елның 7 октябрдәге 107-2/нпс-2020 номерлы карары

1 нче бүлек. Гомуми мәгълүматлар

1.1. Урманчылыкның кыскача характеристикасы

1.1.1. Урманчылыкның атамасы һәм урнашкан урыны

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының Лаеш урманчылыгы (алга таба - Урманчылык) Татарстан Республикасының көнбатыш өлешендә, Лаеш, Питрәч һәм Балык Бистәсе районнары территориясендә урнашкан.

Урманчылык конторасы Лаеш кишәрлегенң 80 нче кварталында, Лаеш шәһәренң район үзәгеннән дүрт километр ераклыкта һәм республика үзәге Казан шәһәреннән 67 километр (алга таба - км) ераклыкта урнашкан.

Урманчылыкның почта адресы: 422605, Татарстан Республикасы, Лаеш шәһәре, Зеленая урамы, 1 нче йорт.

Телефон: 8 (84378) 2-76-90, E-mail: Laishevskoe.Gku@tatar.ru.

Урманчылык территориясенң төньяктан көньякка кадәрге озынлыгы - 65 км, көнчыгыштан көнбатышка кадәр - 53 км.

1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенң районнар буенча бүленеше

Урманчылык территориясенң муниципаль берәмлекләр буенча бүленеше 1 нче таблицادا китерелә.

1 нче таблица

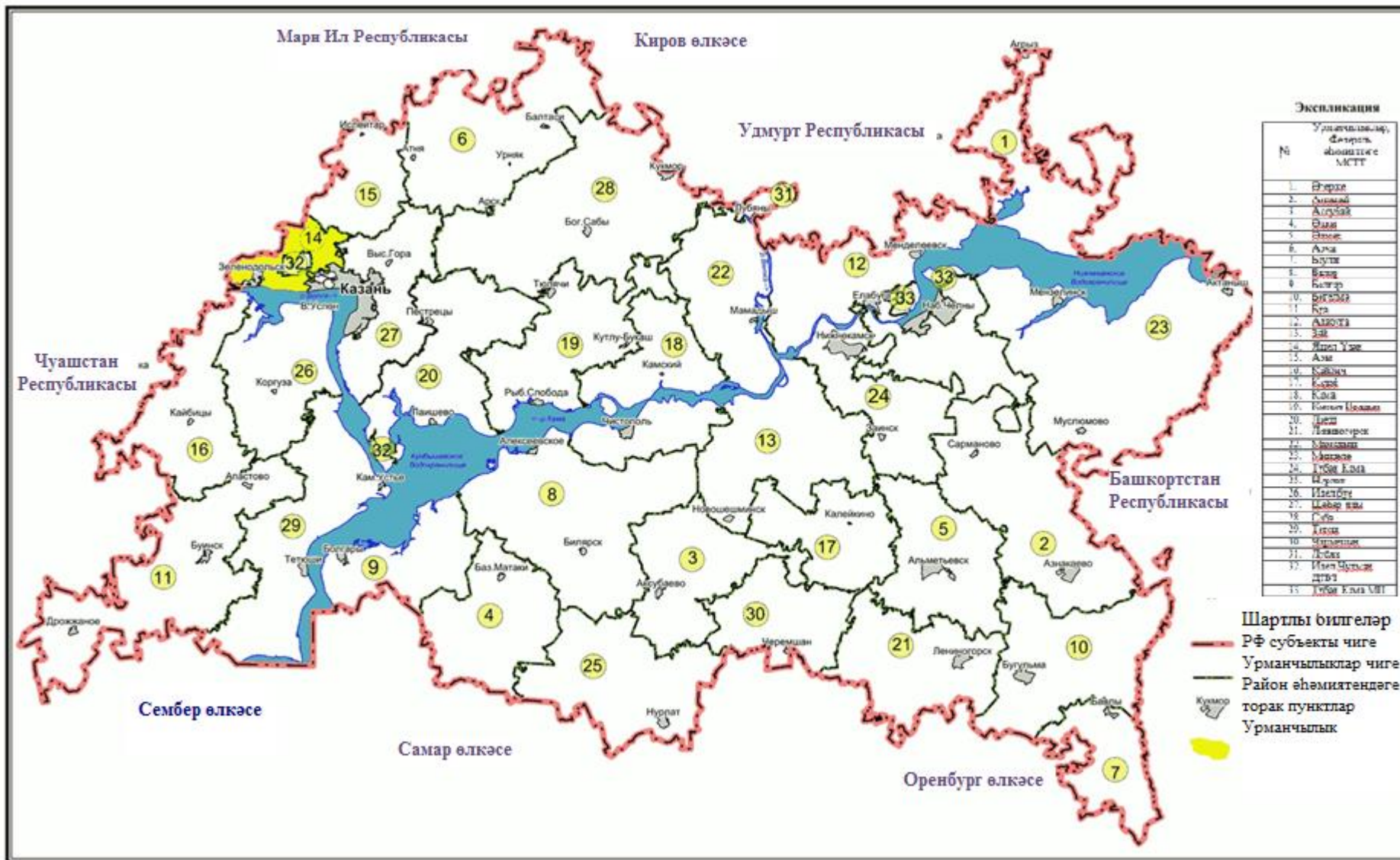
Урманчылыкның төзелеше

Т/с	Кишәрлек урманчылыкларының аталышы	Административ район	Гомуми мәйданы, гектар
1	2	3	5
1.	Лаеш	Лаеш	12469
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе		12469
2.	Питрәч	Лаеш	74
		Питрәч	12469
		Балык Бистәсе	387
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе		12930
3.	Янтык	Лаеш	7140
		Питрәч	660
		Балык Бистәсе	364
		Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе	
Урманчылыктар буенча жәмгысе			33563

Урманчылык республиканың аз урманлы өлешендә урнашкан. Территорияләрендә урман фонды урнашкан муниципаль районнарның урманлы өлеше 14,4 процент тәшкил итә.

Урманчылык территориясе бүлеп күрсәтелгән Татарстан Республикасы 1 нче схематик каратада күрсәтелгән.

1 нче карта-схема

1.1.3. Урман үсә торган зоналар, урманлы районнар һәм урманнарны саклау һәм урман-орлык районнарына юүлү зоналары буенча урманчылык урманнарын бүлү

Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Россия Федерациясенең урманнар үсә торган зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы белән расланган урман үсә торган районнар бүленеше нигезендә урманчылык территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы урманнар зонасының ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар районына кертелгән (2 нче таблица).

2 нче таблица

Урманчылык урманнарын урман үсә торган зоналарга һәм урманлы районнарга бүлү

Т/с	Кишәрлек урманчылыкларының аталышы	Урман үсә торган зона	Урманлы район	Урманнарны яклау буенча районнарга бүлү зонасы	Урман-орлык буенча районнарга бүленеш зонасы	Урман кварталлары исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4	5	6	5	6
1.	Лаеш	Ылыслы-киң яфраклы урманнар	Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар	Урман авырулары буенча уртача хәтәрлек	Нарат өчен - 2, чыршы - 4, карагай - 3, имән - 2.	1-112, 114-123	12469
2.	Питрәч					11-77, 79-117, 119-135, 145-183	12930
3.	Янтык					1-99	8164
	жәмгысе						33563

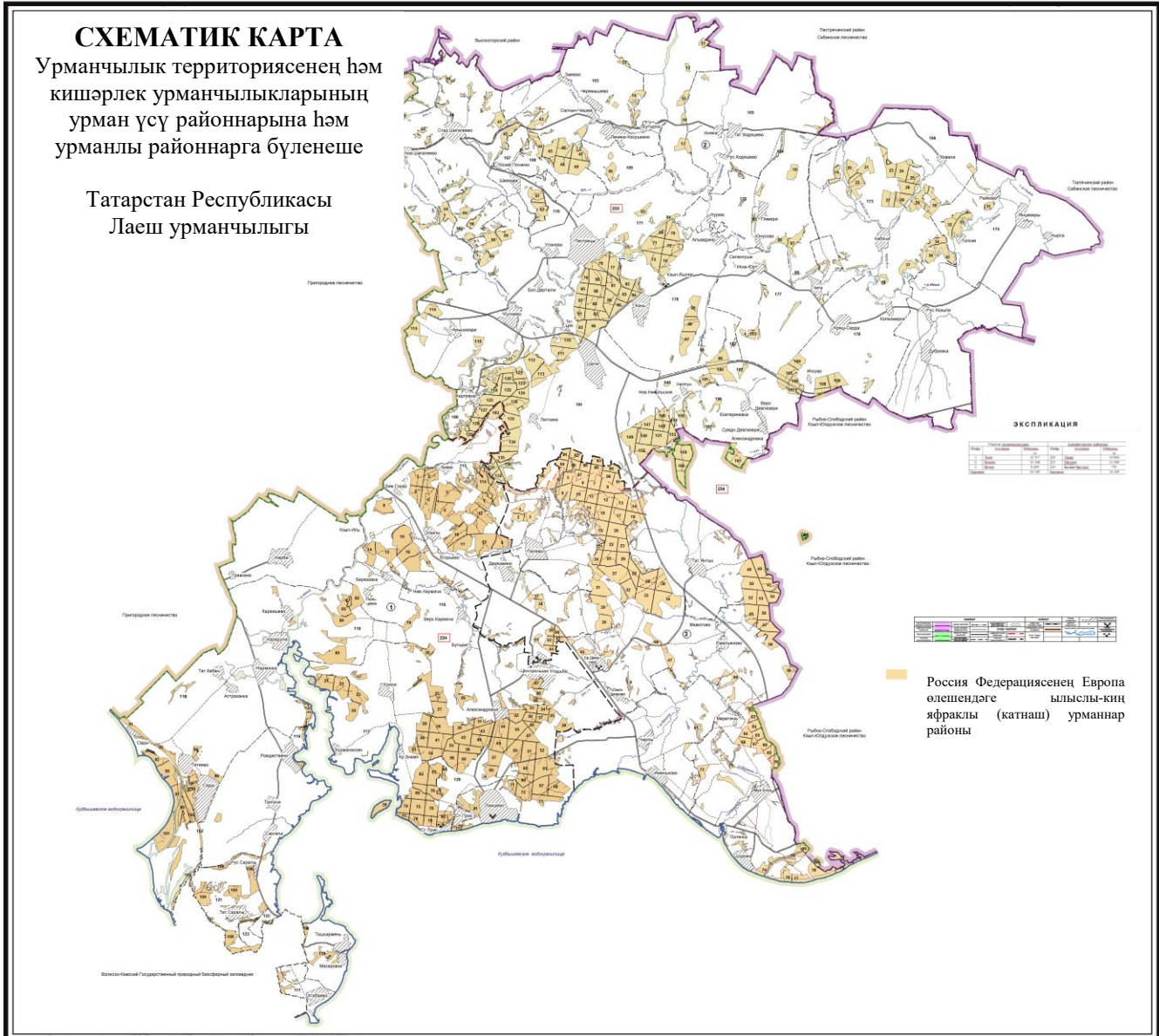
Урманчылык территориясенең һәм кишәрлек урманчылыкларының урманнар үсә торган зоналарга һәм урманлы районнарга бүленеше 2 нче схематик картада күрсәтелгән.

2 нче карта-схема

СХЕМАТИК КАРТА

Урманчылык территориясең һәм
кишәрлек урманчылыкларының
урман үсү районнарына һәм
урманлы районнарға бүленеше

Татарстан Республикасы
Лаеш урманчылығы

1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук яклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре

3 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеше һәм яклагыч урман категорияләре буенча бүленеше

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
Барлыгы урманнар			33563	
Яклагыч урманнар, барлыгы			28885	
шул исәптән				
Су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Лаеш	квартал: 39, әлеге кварталларның бер өлеше: 90, 99, 112, 115-120, 123	266	РФ Урман кодексы, РФ Су кодексы «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Питрәч	әлеге кварталларның бер өлеше: 162, 167, 168, 173, 176, 177, 180, 181	133	
	Янтык	квартал: 73, әлеге кварталларның бер өлеше: 4, 5, 9, 19, 32, 36, 51, 54, 55, 57, 71, 74, 75- 79, 85, 89, 91-96	343	
	Барлыгы		742	
табигый һәм бүтән объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар, шул исәптән, барлыгы			23369	
урман паркы зоналарында урнашкан урманнар	Лаеш	кварталлар: 21, 22, 74, 77, 78, 91, 92, 95, 97, 101, 114, әлеге кварталларның бер өлеше: 115, 117	1276	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Янтык	кварталлар: 1-3, 45 нче кварталның бер өлеше	143	
	Барлыгы		1419	
яшел зоналарда урнашкан урманнар	Лаеш	кварталлар: 1-3, 5-20, 23-30, 32-38, 40-42, 45-47, 50-73, 75, 76, 79-89, 93, 94, 96, 98, 100, 102-111, әлеге кварталларның бер	10089	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
		өлеше: 4, 31, 43, 44, 48, 49, 115		
	Питрәч	кварталлар: 11-13, 15, 17-40, 45-49, 51-65, 68-77, 79-92, 95-98, 101, 103, 104, 111-113, 115-117, 119-135, 145-161, әлеге кварталларның бер өлеше: 16, 41-44, 93, 94, 99, 100, 102, 105-110, 114	10969	
	Барлыгы		21058	
яклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар (тимер юл транспорты турында Россия Федерациясе законнары, автомобиль юллары турында һәм юл эшчәнлегенә турында законнар нигезендә билгеләнгән тимер юлларга бүлеп бирелгән полосалар чикләрендә һәм автомобиль юлларының юл буе полосаларында урнашкан урманнар)	Лаеш	әлеге кварталларның бер өлеше: 9, 13, 14, 15, 16, 31, 43, 44, 48, 49, 116, 119, 120	202	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Питрәч	әлеге кварталларның бер өлеше: 16, 41-44, 93, 94, 99, 100, 102, 105-110, 114, 162-165, 167, 170, 175-177, 181, 182	392	
	Янтык	әлеге кварталларның бер өлеше: 1, 2, 3, 14, 18, 38-40, 43, 45-47, 68-70, 93, 95-97, 99	298	
	Барлыгы		892	
кыйммәтле урманнар, барлыгы, шул исәптән			4774	
Дала, ярымдала, урман даласы, урман-тундра зоналарында, чүлләрдә, тауларда урнашкан урманнар	Лаеш	кварталлар: 121, 122, әлеге кварталларның бер өлеше: 4, 115-120, 123	543	РФ Урман кодексы «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кергү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Питрәч	кварталлар: 166, 169, 171, 172, 174, 178, 179, 183, әлеге кварталларның бер өлеше: 162-165, 167, 168, 170, 173, 175-177, 180-182	1149	
	Янтык	Кварталлар: 31,36, 39, 40 бер өлеше, 41 бер өлеше, 42, 43 бер өлеше, 44, 46, 47, 59, 60, 62, 63,	2018	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
		64, 65, 66, 67, 68 бер өлеше, 69 бер өлеше, 70 бер өлеше, 72, 80, 92 бер өлеше, 93 бер өлеше, 94 бер өлеше, 95 бер өлеше, 96 бер өлеше, 97 бер өлеше, 98 бер өлеше, 99 бер өлеше		
	Барлығы		3710	
эрозиягә каршы урманнар (жирләрне эрозиядән саклау өчен билгеләнгән урманнар)	Янтык	кварталлар: 35,37,38,45,61,71	354	
	Барлығы		354	
уылдык саклаучы урман полосалары	Лаеш	кварталлар: 90, 99, 112	93	РФ Урман кодексы «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Янтык	элегә кварталларның бер өлеше: 74-79	330	
	Барлығы		423	
Фәнни яки тарихи-мәдәни әһәмияткә ия урманнар	Питрәч	кварталлар: 14, 50, 66, 67	287	РФ Урман кодексы «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Барлығы		287	
эксплуатация урманнары	Янтык	кварталлар: 6-8, 10-13, 15-17, 20-30, 33, 34, 48-50, 52, 53, 56, 58, 81-84, 86-88, 90, элегә кварталларның бер өлеше: 4, 5, 9, 14, 18, 19, 32, 51, 54, 55, 57, 85, 89, 91	4678	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы

1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама

4 нче таблица

Урманчылык территориясендә урман фондының урманлы һәм урмансыз жирләренә сыйфатлама

Жирләренң сыйфатлама күрсәткечләре	Урманчылык буенча барлыгы	
	Мәйданы, гектар	Процент
1	2	3
Жирләренң гомуми мәйданы	33563	100
Урманлы жирләр барлыгы	32547	97
Урман үсемлекләре каплаган жирләр, барлыгы	32042	95,5
шул исәптән, урман культуралары	10724	31,4
Урман үсемлекләре белән капланмаган жирләр	505	1,5
шул исәптән		
тоташмаган урман культуралары	374	1,1
урман питомниклары; плантацияләр	19	0,1
табигый аралыклар	-	-
урманнарны торгызу фонды, барлыгы	112	0,3
шул исәптән		
Көекләр	-	-
һәлак булган урман утыртмалары	13	-
киселгән урыннар	13	-
ачык, ташландык урыннар	86	0,3
Урмансыз жирләр - барлыгы	1016	3,0
шул исәптән		
Сөрүлекләр	6	-
Печән чабу урыннары	134	0,4
Жәйләүләр	121	0,4
Сулар	34	0,1
юллар, ызаннар	255	0,8
утарлар	40	0,1
Сазлар	179	0,5
башка төрле жирләр	247	0,7

1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланыла торган табигать территорияләренә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама

Хокукый режим РФ Урман кодексының 112 статьясы белән билгеләнә. Бу жирләр әйләнештән алынган яки әйләнешендә чикләнгән (РФ Жир кодексының 27 статьясы).

Махсус сакланыла торган табигать территорияләрендә тыела яисә рөхсәт ителә, гамәлгә ашырыла торган конкрет эшчәнлек төрләре, шул исәптән урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау яисә яңадан житештерү өлкәсендә, РФ Жир кодексы, РФ Урман кодексы, «Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында» 33-ФЗ номерлы федераль закон, шулай ук аларны үтәү өчен чыгарылган Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Урманчылык территориясендә түбәндәге махсус сакланучы табигый территорияләр (алга таба - МСТТ) бар.

5 нче таблица

Махсус сакланыла торган табигать территорияләре исемлеге

Т/с	Махсус сакланучы табигый территориянең аталышы, аерып чыгарылган елы	Мәйданы, гектар	Кишәрлек урманчылыгы, квартал, бүлемтек	МСТТ профиле	Кыскача сыйфатлама һәм хужалык алып бару тәртибе
1	2	3	4	5	6
1	«Иске тегермән» региональ эһәмияттәге комплексы профильле дәүләт табигать тыюлыгы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Табигать объектларын республика эһәмиятендәге саклана торган дәүләт табигать территорияләре итеп тану турында» 1991 елның 23 июлендәге 313 номерлы карары)	122	Питрәч, кварталлар: 66, 67	Ландшафт профилендәге	Төп урман хасил итүче токым - нарат. Урманның үзәк өлешендә өлгергән наратлыклар, ә көнчыгыш өлешендә яшь үсентеләр үсә. Сөзәклекнең югары өлешендә куаклыклар - гөлжимеш, эт шомырты, кошкунмас агач үсә. Калган өлешендә болыннар урнашкан - коры үзәнле һәм өлешчә су баса торган. Үсемлек катламы төрле-төрле. Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән үсемлекләрдән: биек испәрәк, сөңгесыман какалия, урал тәймәчәчәге һ.б. Фауна составында 11 төрле балык, 5 төрле амфибия, 5 төрле рептилия, 27 төрле кош һәм 10 төрле имезүче билгеләнгән. Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән: сыртлы тритон, соры гөберле бака, бакыр елан һ.б.

Т/с	Махсус сакланучы табигий территориянең аталышы, аерып чыгарылган елы	Мәйданы, гектар	Кишәрлек урманчылыгы, квартал, бүлемтек	МСТТ профиле	Кыскача сыйфатлама һәм хужалык алып бару тәртибе
1	2	3	4	5	6
2	Ленино-Кокушкино төбәк әһәмиятендәге комплекслы профиле дәүләт табиғат тыюлыгы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Табиғат объектларын республика әһәмиятендәге саклана торган дәүләт табиғат территорияләре итеп тану турында» 1991 елның 23 июлендәге 313 номерлы карары)	165	Питрәч, кварталлар: 14, 50	Комплекслы профиле	Кишәрлек Үшнә елгасының су саклау зонасында, В.И. Ульянов-Ленин исеме белән бәйле тарихи мемориал музей янәшәсендә урнашкан, өстенлек рәвештә нарат һәм карагач агачларыннан ясалма рәвештә булдырылган урман кишәрлекләреннән гыйбарәт. Тыюлык территориясә махсус кыйммәткә ия
3	Региональ әһәмияттәге «Мишә» дәүләт аучылык тыюлыгы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Мишә» һәм «Шомбыт» дәүләт табиғый аучылык тыюлыклары турында» 2004 елның 29 гыйнварындагы 41 номерлы карары)	3523	Питрәч, кварталлар: 69-74; 76-77; 79-92; квартал: 93 бүлемтек: 1-26, 30,33, 35-36; квартал: 94 бүлемтек: 1-34, 36-39, 43; кварталлар: 95-99, 102-109; квартал: 176, бүлемтекләр: 1-12, 15-32; квартал: 177, бүлемтекләр: 1-2, 13-31; квартал: 178, квартал: 181, бүлемтекләр: 1-5, 32-42, 78; квартал: 182, бүлемтекләр: 1-3, 21-22	Аучылык һәм зоологик профиле	Объектның төп әһәмияте - бу төбәктә кондыз популяциясен торгызу.

1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарغا сыйфатлама

Татарстан Республикасы территориясендә сыйфатламалары буенча илкүләм мирас урманнарына кертү өчен тиешле урманнар юк.

1.1.8. Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек төрлэрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге

Биологик күптөрлелекне саклау - урман хужалыгы эшчәнлеген алып баруда зарури шарт. Ул яклаучы урманнарда, махсус сакланыла торган урман кишәрлекләрендә генә түгел, ә дилэнке эшлэре гамэлгэ ашырылганда да тәэмин ителергә тиеш.

Урман кишәрлекләрендә кисү эшлэре уздырылганда тереклек итү тирэлеге шартлары шактый үзгэрә. Үсеш алуның үзгэргән шартларында, яңа шартларга хас булганча, бары тик урман биоценозлары гына яши ала, шуңа күрә тереклек тирэлеген тамырдан үзгэртә торган тоташ кисү барышында биотопларны (биоценоз билэгән киңлекләренң абиотик факторлары буенча беришлелэренә карата) максимум саклау мөһим.

Үсемлекләренң һәм хайваннарның урман төрлэре тереклек итә торган шартлар төрлелеген саклау өчен дилэнкелэрне аерып чыгарганда һәм таксацияләгэндә әһәмиятле биотоплар (әһәмиятле объектлар) - кисү эшлэре кагылмый торган һәм биотөрлелекне саклау өчен әһәмиятле булган, зур булмаган жир кишәрлекләре аерып чыгарыла, ә дилэнкелэр эшлэнгэндә, - саклана.

Аларның булуы билгеле бер дэрэжэдә табигий жимерелү нэтижелэрен имитациялэргә булыша, киселгән урыннарда урман тирэлеген сакларга һәм торгызырга ярдәм итә. Элеге объектлар Россия Кызыл китабына һәм/яки төбәклэрдэгә Кызыл китапларга кертелгән, сирэк очрый торган һәм нэзберек булган тереклек организмнары төрлэренң потенциал тереклек итү урыннары булып тора.

Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланылырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары 6 нчы таблицада чагылдырылды.

6 нчы таблица

Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнэре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
1	Даими һәм вакытлы су агымнары	Су агымының аерым ачык күренеп тора торган үзене. Вакытлы су агымы даими рэвештә су басу эзлэре буенча ачыкланырга мөмкин. Коры жәйдә су агымы кибэргә мөмкин	Эгэр нормативларда башкача билгеләнмэсә, даими су агымнары өчен киңлеге кимендә 50 метр (алга таба - м), вакытлы су агымнары үзэннэре буйлап кимендә 20 м буфер зоналары билгеләнә. Буфер зонасы инде урман баскан тугайлык булырга тиеш түгел һәм су агымы үзэннән башлап яисә урмансыз тугайлыктан башлап һэр ягыннан үлчәнә.

Т/с	Биологик күптөрлелек объекттарының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күлэмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
			Искәрмә: буфер зонасына мәжбүри рәвештә сөзәк таулар һәм тамыр токымнары чыккан урыннар кертелергә тиеш
2	Кизләүләр (чишмәләр), грунт сулары чыгу урыннары	Төптә кизләүләр аерылып торырга мөмкин, яисә су таудан агучы чишмә рәвешендә агып чыга. Чишмә карст бүрәнкәсеннән агып чыгарга мөмкин	Чишмәләр буйлап (алар чыккан урыннар тирәли) киңлеге кимендә 50 м буфер зоналары аерыла. Дәвалану яисә савыктыру максатларында файдаланыла торган, шулай ук зиярәт кылу объекты булып хезмәт итүче (изгеләр чишмәсе) чишмәләр тирәли буфер зонасы киңәйтелергә мөмкин - аерым тәртиптә билгеләнә.
3	Сазланган уйсулыклар һәм вакыты-вакыты белән су баса торган урыннар	Әлеге кишәрлек артыгы белән дымланган: су өслеккә чыккан яисә аяк белән басканда бүселеп чыга. Объект чикләрендә - артык дымланган урман типларының туфрак катламы. Кырые буйлап, шулай ук объектлар чикләрендә агачлар юк яисә товарлык дәрәжәсе аз булган агачлар гына үсә	Су баса торган кишәрлек кырые буйлап су өслектә тора яисә басканда чыга. Рельефта түбәнрәк урында, туфрак өсте капламы чигендә, чиге буйлап туфрак өсте катламы һәм агачлыклар сыйфатында
4	Күлләрнең, сазларның һәм башка ачык урыннарның ярлары буйлап урман кашаклары, сазлыктарда зур булмаган утраулар	Ачык киңлекләреннән (күлләр, сазлар, болыннар) ярларында урман кашакларын аерып чыгару урман корылышы буенча яклагыч полоса билгеләнмәгән очракта башкарыла	Киңлеге кимендә 50 м урман кашагы күл суыннан алып яисә ачык башка урын киселешеннән башлап үлчәнә. Ләкин, әгәр күлдә утрауык яисә сазланган урын булса, буфер зонасын каты яр кырыеннан яисә сазлык яки ачык территория кырыеннан башлап үлчиләр. Шулай ук сазлык белән әйләндереп алынган зур булмаган (0.5 гектарга кадәр) утраулар да билгеләнә. Искәрмә: әгәр әлеге күл яисә сазлык хайваннарның сезонлы туплану һәм үрчү урыны, сирәк очраучы һәм нәзберек төрләрнең фактта тереклек итү урыны булып торса, ул очракта буфер зонасы киңәйтелергә тиеш
5	Чокырлар, су агымнарының тирән үзәнлекләре, башка төрле сөзәклекләр	Су агымнарының тирән кергән үзәнлекләре һәм чокырлар - тауның текәлеге 10° башланып киткәндә. Башка текә таулар (киртләчләр, текә ярлар) - тауның текәлеге кимендә 20° булган очракта	Нормативларда башкача билгеләнмәсә, сөзәк тау өсте һәм асты буйлап киңлеге кимендә 15-20 м буфер зоналары билгеләнә. Сөзәк тауның үзе һәм буфер зонасы эһәмиятле объект булып тора.
6	Төп токымнарның, урман белән капланган калкулыкның шәрә	Куәте аз булган туфрак үсемлекләре белән капланган, төп токымнар шәрәләнә торган урыннар. Таш чәчелгән	Объект кишәрлекнең төп токымнары шәрәләнгән чиге буйлап яисә таш чәчелгән урын чиге буйлап билгеләнә. Таш чәчелгән, төп токымнар шәрәләнгән

Т/с	Биологик күптөрлелек объекттарының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күлэмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
	уриннары, известьлы токым, ачык комлы кишәрлекләр, дюналар, таш чәчелгән урыннар	уриннар - төрле зурлыктагы һәм шомалыктагы ташлар жыелмасы. Тау битләрендә, тау киртләчләрендә, ярларда һәм алар янәшәсендә еш очрый. Ташлы һәм шәрәләнгән урыннар аз куәтле туфрак үсемлекләре белән капланырга мөмкин. Комлы дюналар өлешчә аз куәтле туфрак-үсемлек катламы белән ныгытылырга мөмкин	урин, дюна комплексы кырыеннан киңлеге кимендә 20 метрлы буфер зонасы билгеләнә
7	Аерым зур йомры ташлар һәм кантарлар	Лишайниклар һәм үсемлекләр белән капланган аерым зур йомры ташлар (2 куб.метрдан башлап) һәм кантарлар.	Аерым зур йомры ташларны майданлы объектны билгеләмичә генә билгеләргә була, аларның тупланышы майданлы объект буларак билгеләнә
8	Карст элементлары	Известькатнашмалы токым ятмалары якин яткан урыннарда ярыклар, бүрәнкәләр, юкка чыга торган су агымнары һәм сулыклар, коры үзәнлекле сазлыклар. Калын известьташ катламының су белән юылган куышлыклары. Өслегендә уйсулыклар, жимерек, ярык урыннар күренә. Карст элементлары белән чишмәләр, кизләүле сазлыклар бәйлә булырга мөмкин. Өслегендә шәрәләнгән известьташлар күренергә мөмкин	Объект тирәли уйсулык, куышлык кырыеннан киңлеге кимендә 20 м буфер зонасы билгеләнә.
9	Ачык һәм ярымачык урыннар	Урман белән капланмаган урыннар: зур булмаган аланлыклар, сирәклекләр, болынлыклар һ.б. (шул исәптән сазлыкланган). Агачларның тулылыгы 0,4 ким. Запас 50 куб.метр/гектардан азрак.	Чиге буйлап агачлар арасында (тулылыгы һәм запасы ким булган кишәрлек)
10	Аунак агачлар һәм жил аударган агач-туфрак комплекслары тупланган	Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге аунаклар бар (диаметры 20 сантиметрдан (алга таба - см) башлана). Жил аударган агач-туфрак комплекслары (ВПК) - зур агачларның тамыр системасы һәм туфракның өске катламнары белән бергә аву нәтижәсе	Таркалу тәрәзәләрен табигый яңару төркемнәре, шулай ук башка объектлар белән берлектә билгеләү максатка ярашлы була. Билгеләү эше объект чикләре буенча башкарыла
11	Коры-сары, биек	Төрле токымнардан зур күләмле	Диләнке эшләгәндә куркыныч тудырмый

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
	түмәрләр, куышлы агачлар, берән-сэрән ятучы зур чыбык-чабыклар	(диаметры 20 см башлана торган) коры-сары. Куышлы һәм тукран тукуган эзләре булган коры-сары аеруча кыйммәтле була. 2-5 м биеклегендәгә һәм 20 см зуррак диаметрлы табигый эре түмәрләр. Куышлы агачлар. Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәгә чыбык-чабыклар (диаметры 20 см башлана)	торган коры-сарыны саклау максатка ярашлы була. Корыган һәм куышлы тере агачлар зарури сакланырга тиеш
12	Күп еллык агачлар һәм аларның чәчәклекләре, жыйнак биологик кыйммәтле урыннар	Берән-сэрән күп еллык агачлар, аларның чәчәклекләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле кишәрлекләр	Күп еллык, янгынга каршы корытылган наратлар, карт усак, кара зирек, кәжә талы аеруча кыйммәтле. Агачларның ябалдашы яхшы үсеш алган һәм жылгә каршы торырга сәләтле булырга тиеш. Күп еллык агачларның чәчәклекләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле өлешләре составында агачларны саклау оптималь булып тора
13	Төбәк өчен сирәк токым агачлары	Киң яфраклы токымлы агачлар: имән, корычагач, карама, өрәңге, юкә.	Сирәк токым агачларының жыйнак төркемнәрен һәм шушы токымнарға караучы берән-сэрән агачларны үз эченә алган чәчәклекләр саклана.
14	Сирәк һәм терлек азыгы булган куаклыклар	Чикләвек куагы, артыш, миләш, гөлжимеш, зелпе куаклары һ.б.	Сөйрәнмәләрдән башка саклана
15	Яңартылуның гамәлдәгә төркемнәре	Киселгән урыннарда үсеш алырга мөмкин булган ышанычлы үренте төркемнәре. Дренажланган урыннарда агач чыбылдыгы тәрәзәләрендә яңартылу төркемнәре, эре аунак өемнәре тупланган урыннарда чыршы шытып чыккан	Үренте чәчәклекләре яңартылуның югары тыгызланган өлеше чикләре буенча билгеләнә
16	Сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлекләрнең һәм гөмбәләрнең тереклек итү урыннары	Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм/яисә төбәк Кызыл китабына кертелгән сирәк очрый торган һәм нәзберек үсемлек һәм гөмбә төрләренең яңа ачыкланган даими тереклек итү урыннары	Төрләрнең биологиясе һәм экологик таләпләре нигезендә билгеләнә. Күпчелек сирәк төрләрне билгеләве авыр булганга күрә, сирәк төр һәм аларны саклау өчен зарури чикләр булу-булмавын тәгаенләштерү өчен биология белгеченә мөрәжәгать итәргә киңәш ителә. Әгәр бер нөсхә яисә тереклек ияләрнең жыйнак төркеме ачыкланса, алар тирәли киңлегә кимендә 50 м буфер зонасын билгеләргә кирәк
17	Куышлы агачлар	Берән-сэрән тере яки куышлы коры агачлар	Аерым агачлар яки агач төркемнәре рәвешендә жылгә каршы торучанлыкны, бөжәк ашаучы кошларны күчерү урыннарын тәэмин итү өчен, шулай ук башка кыйммәтле объектлар составында саклана

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күлэмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
18	Зур оялыклары булган агачлар	Зур оялыклары булган агачлар саклана, диаметрында 1 м зуррак оялар, шулай ук эре оялар тупланган урыннар махсус кыйммәткә ия	1 м һәм аннан зуррак диаметрлы оялар өчен буфер зонасының киңлегенә - 500 м (елның теләсә кайсы вақытында), ә калган оялар өчен 100-300 м кимрәк булырга тиеш (кошларның күздә тотылган төренә карап). Буфер зонасының зурлығы орнитолог белгеч тарафыннан тикшерү, ояның кемгә каравын һәм статусын билгеләү нәтижәләре буенча тәгаенләштерелергә мөмкин
19	Зур кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары тирәли 20 м радиуста кисүләр тыелган буфер зонасы аерып чыгарыла

1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйлә булмаган объектларга, әлеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Якый торган урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы боекы.

РФ Урман кодексының 13 статьясы нигезендә урман юллары урманнардан теләсә нинди файдалану ысулында, шулай ук урманнарны саклау, яклау һәм торгызу максатларында да төзелергә мөмкин.

Гамәлдәге урман юлларына сыйфатлама 7 нче таблицادا китерелә.

7 нче таблица.

Урман юлларына сыйфатлама

Юлларның төрләре	Юлларның озынлыгы, км						
	Барлыгы	Урман хужалыгы (типлары буенча)				Агач ташу	Гомуми файдалану
		1	2	3	Жәмгыесе		
1	2	3	4	5	6	7	8
Юллар, барлыгы, шул исәптән	249,7	-	34,3	158,7	193	249,7	56,7
автомобиль	249,7	-	34,3	158,7	193	249,7	56,7
каты түшәмәле	8,4	-	-	-	-	8,4	8,4
грунт	241,3	-	34,3	158,7	193	241,3	48,3
шул исәптән ел дәвамында эшли торган	69,8	-	22,5	4,6	27,1	69,8	42,7

Урманчылык территориясендә булган гомуми файдаланудагы барлык автомобиль юллары һәм урман хужалыгы юллары агач материалы саты һәм эшкәртү урыннарына чыгару юллары булып хезмәт итә.

Квартал ызаннарының озынлыгы - 292 км.

Янгынга каршы ярлар озынлыгы - 8,5 км.

Урман юллары озынлыгы - 249,7 км.

Гамәлдәге урман инфраструктурасы объектлары 15 га майданда агач кисүне һәм квартал ызаннарын һәм янгынга каршы аермаларны чистартуны һәм 400-600 данә күләмендә квартал баганалары урнаштыруны таләп итә.

Урман эшкәртү инфраструктурасы (әзерләнган агач материалын эшкәртү объектлары, биоэнергетика объектлары һәм башкалар) агач материалы белән башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен төзелә. РФ Урман кодексының 14 статьясы нигезендә яклаучы урманнарда урман эшкәртү инфраструктурасын төзү тыела.

Урманчылык территориясендә урман эшкәртү объектлары юк.

Урман инфраструктурасы төзүгә бәйлә булмаган объектларны урман фонды жирләрендә төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү РФ Урман кодексының 21

статьясына нигезләнеп гамәлгә ашырыла.

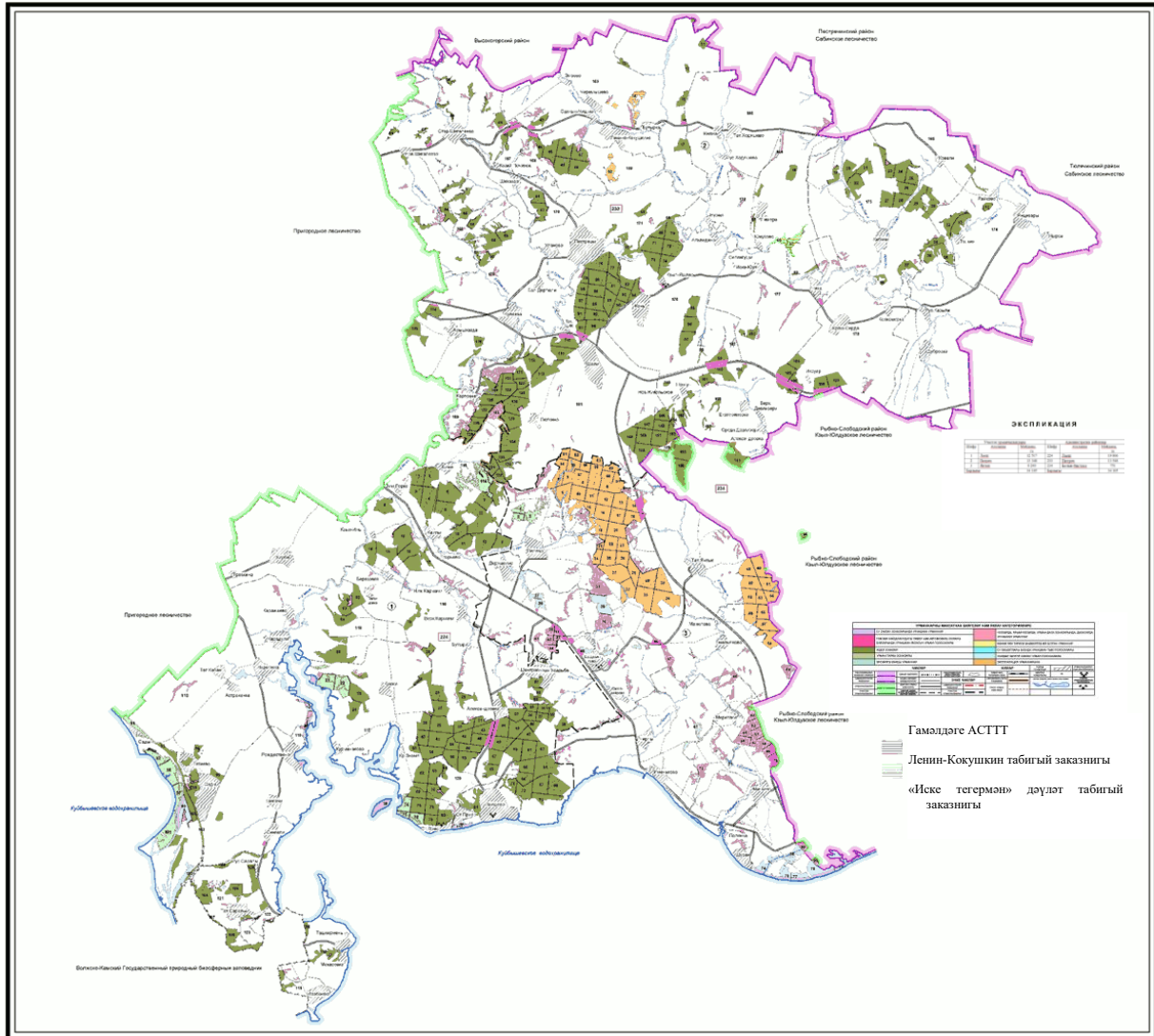
Территориаль планлаштыру схемасы буенча урманчылык территориясендә өстәмә объектлар планлаштырылмый. Башка категориягә караган, урман урнашкан жирләрдә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү урманнарның максатчан билгеләнеше буенча башка федераль законнарда каралган очрақларда рөхсәт ителә.

Урман инфраструктурасын төзүгә бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) эксплуатацияләү буенча файдаланылган жирләр рекультивацияләнергә тиешле.

Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалын һәм башка урман ресурсларын эшкәртү өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре нигезендә урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын саклагыч урманнарда, шулай ук РФ Урман кодексында һәм башка федераль законнарда каралган башка очрақларда РФ Урман кодексының 14 статьясындагы 2 өлеше нигезендә урнаштыру рөхсәт ителми.

Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча, гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигать территорияләрен, урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын, урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны тамгалап, кварталлар буйлап бүлгәләнеше 3 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

3 нче карта-схема. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланылучы табигать территорияләре һәм объектлары урнашкан урыннарны күрсәтеп, максатчан билгеләнеше буенча урман бүлекчәләренең карта-схемасы Татарстан Республикасы Лаеш урманчылыгы.

1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан файдалану урман мөнәсәбәтләрендә катнашучы гражданның һәм юридик затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла (РФ Урман кодексының 4 ст.).

Шул ук вакытта, РФ Урман кодексының 5 статьясы нигезендә, урман динамикалы рәвештә яңартыла һәм трансформациягә бирелә торган табигый ресурс буларак карала, чөнки югарыда аталган статья нигезендә урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм яңадан үстерү экологик система яки табигый ресурс кебек урман төшенчәсеннән чыгып гамәлгә ашырыла.

Урманчылык территориясендә урманнардан кварталларга бүлөп рөхсәтле файдалану төрләре 8 нче таблицада күрсәтелә.

8 нче таблица

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлегә	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
Агач эзерләү (РФ Урман кодексының 25, 29 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135,145-183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Терлек азыгы эзерләү (РФ Урман кодексының 25, 31 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135, 145-183	0
	Янтык	кварталлар 1-99	0
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	0
	Барлығы		0
Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю (РФ Урман кодексының 25, 32 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135,145-183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәре жыю (РФ Урман кодексының 25, 34 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135,145-183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары) Тыела: урман-парк зоналары, яшел зоналар, әгәр эшчәнлекнең әлеге төрләрен гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисү яки аучылык инфраструктурасы	Питрәч	кварталлар: 102, 105-110, 114, 166, 168, 171, 172, 174, 178, 182, әлеге кварталларның бер өлеше: 16, 41-44, 93, 94, 99, 100, 162-165, 167, 169, 170, 173, 175-177, 179-181, 183	1847
	Янтык	әлеге кварталларның бер өлеше: 4-44, 46-99, 45 нче кварталның бер өлеше	8060
	Лаеш	кварталлар: 39, 99, 112, 116-123, әлеге кварталларның бер өлеше: 4, 24,31, 43, 44, 48, 49, 90, 115	1010
	Барлығы		10917

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгы- ның аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
объектларын булдыруга китереп чыгармаса, шәһәр урманнары			
Авыл хужалыгын алып бару (РФ Урман кодексының 25, 38 статьялары), һәм баликчылыктан тыш, баликчылыкны гамәлгә ашыру (25 статьяның 6.1 пункты) Тыела: урман паркы зонналары, шәһәр урманнары. махсус яклана торган кишәрлекләр, яшел зонналар, печән чабу белән умартачылыктан гайре тыела.	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135, 145-183	12512
	Янтык	әлеге кварталларның бер өлеше: 4-44, 46-99, 45 нче кварталның бер өлеше	7560
	Лаеш	кварталлар: 1-3, 5-17, 19, 20,23, 25-30, 32-39,40-42,45-47, 50-73, 75, 76, 79-89, 93, 94, 96, 98, 99, 100, 102-112, 116, 118-123, әлеге кварталларның бер өлеше: 4, 18, 24, 31, 43, 44, 48, 49, 90, 115	10589
	Барлығы		30661
Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 40 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135,145- 183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 41 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135,145- 183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Урман плантацияләре булдыру һәм аларны эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 42 статьялары) Тыела: яклаучы урманнар, махсус сакланыла торган кишәрлекләр	Питрәч	-	-
	Янтык	әлеге кварталларның бер өлеше: 4-30, 32-34, 48-58, 81-89, 91, кварталлар: 10, 25, 90	2786
	Лаеш	-	-
	Барлығы		2786
Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү (Россия Федерациясе Урман кодексының 25, 39 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135,145- 183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 39.1 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135, 145- 183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Жир асты байлыктарын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм табу (РФ Урман	Питрәч	кварталлар: 102, 105-110, 114, 66, 168, 171, 172, 174, 178, 182, әлеге кварталларның бер өлеше: 16, 93, 94, 99, 100, 162-165, 167, 169, 170,	1847

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләрә	Кишәрлек урманчылығы- ның аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләрә исемлегә	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
кодексының 25, 43 статьялары) Тыела: урман-парк зоналары, яшел зоналар, шәһәр урманнары; РФ Урман кодексының 114 статьясы нигезендә, жир асты байлыктарын геологик өйрәнү урман- парк зоналарында рөхсәт ителә		173,175-177, 179-181, 183, әлегә кварталларның бер өлешә: 41-44,	
	Янтык	әлегә кварталларның бер өлешә: 4-44, 46-99, 45 нче кварталның бер өлешә	8060
	Лаеш	кварталлар: 39, 99, 112, 116-123, әлегә кварталларның бер өлешә: 4, 24,31, 43, 44, 48, 49, 90, 115	1010
	Барлығы		10917
Сусакалагычлар һәм бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 44 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135, 145-183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563
Чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 45 статьялары) Тыела: урман паркы зоналары. Гамәлдәге чыбыклы объектлар, шул исәптән, РФ Урман кодексында әлегә куллану төрә буенча чикләүләр кертелгән яклагыч урманнар категориясендә дә, кулланылырга мөмкин	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135, 145-183	13346
	Янтык	әлегә кварталларның бер өлешә: 4-44, 46-99, 45 нче кварталның бер өлешә	7917
	Лаеш	кварталлар: 1-3, 5-17, 19, 20,23, 25-30, 32-39,40-42,45-47, 50-73, 75, 76, 79-89, 93, 94, 96, 98, 99, 100, 102-112, 116, 118-123, әлегә кварталларның бер өлешә: 4, 18, 24, 31, 43, 44, 48, 49, 90, 115	10881
	Барлығы		32144
Агач материалы һәм башка төрлә урман ресурслары эшкәртү (РФ Урман кодексының 25, 46 статьялары) Тыела: яклаучы урманнар, махсус сакланыла торган кишәрлекләр	Питрәч	-	-
	Янтык	әлегә кварталларның бер өлешә: 4-30, 32-34, 48-58, 81-89, 91, кварталлар: 10, 25, 90	2786
	Лаеш	-	-
	Барлығы		2786
Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 47 статьялары)	Питрәч	кварталлар: 11-77, 79-117, 119-135, 145- 183	12930
	Янтык	кварталлар 1-99	8164
	Лаеш	кварталлар 1-112, 114-123	12469
	Барлығы		33563

2 бүлек. Урманнардан рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары, урманнарны саклау, яклау һәм янадан торгызу нормативлары

2.1. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач материалы эзерләү өчен файдалану Россия Федерациясе Урман кодексының 29, 29.1, 30 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боекыгы белән расланган Агач материалы эзерләү кагыйдәләре белән регламентлана.

Агач материалы эзерләү эшкүарлык эшчәнлегенә максатларында гражданнар, юридик затлар тарафыннан, шулай ук гражданнар тарафыннан - шәхси максатларда (жылыту, төзелмәләр торгызу һ.б. өчен) гамәлгә ашырылырга мөмкин.

«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда каралган искәрмәле очракларда урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә дәүләт ихтыяжларын яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен агач материалы эзерләүне гамәлгә ашыру рөхсәт ителә.

Чикләрендә агач материалы эзерләү өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән кварталлар исемлегенә 8 нче таблицада күрсәтелә.

Диләнде (урман кишәрлегенә кисү өчен билгеләнгән урман утыртмалары урнашкан бер өлешендә, урман-таксация бүлемтегендә, урман кварталында) агач материалы эзерләү өчен түбәндәгеләрне кисү рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 16 статьясы):

- 1) өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 2) урманнарны тәрбия кылганда, һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 3) РФ Урман кодексының 13, 14 һәм 21 статьяларында каралган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә теләсә нинди яшьтәге урман утыртмаларын.

Агач материалы эзерләү эше эксплуатация урманнарында, яклаучы урманнарда гамәлгә ашырыла, әгәр РФ Урман кодексында, бүтән федераль законнарда башкасы каралмаса.

Эксплуатация урманнарында агач эзерләү максатында тоташ һәм сайланма кисүләр гамәлгә ашырыла.

Сайланма кисүләр үзләренә эйләнә-тирәлеккә хасил итү, су саклау, санитария-гигиена, савыктыру һәм башка төрле файдалы вазыйфаларын югалта баручы, яклаучы урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар үти торган файдалы вазыйфаларның сакланышын тәмин итүче урман утыртмаларын алмаштырырга ирек бирмәсә һәм РФ Урман кодексының 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очракларда яклаучы урманнарда тоташ кисүләр гамәлгә ашырыла.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, эзерләнгән агач материалын алып чыгу агач материалы эзерләү максатларында урман кишәрлегеннән

файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча декларацияләнгән торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман агачларын сату-алу шартнамәсе яисә РФ Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт нигезендә эзерлэнгән очракта, агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгелэнгән вакыт эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләменнән (агач алуның рөхсәт ителгән күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләр яшен бозып, агач материалы эзерләү тыела.

2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару РФ Урман кодексының 29 статьясы, «Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы Рослесхоз боерыгы, «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелдәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын сайланма кисүләр буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме 9 нчы таблицада китерелә.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган агачларны сайланма кисүләр буенча диләнке исәпләмәсе 10 нчы таблицада китерелә.

Күрсәткечләр	Барлығы		шул исәптән тулылығы буенча											
	гектар	мең куб.метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
диләнке														
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		0,1												
Яклагыч урманнар категориясе - эрозиягә каршы урманнар (жирләрне эрозиядән саклау өчен билгеләнгән урманнар)														
Кисү ысулы - сайланма кисүләр														
Хужалык бүлемтеге - тәбәнәк кәүсәле имән														
Барлығы хисапка кертелгән	29	4,8					11	1,8	3	0,5			15	2,5
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты		24						30		25				-
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	14	0,6					11	0,5	3	0,1			-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	1													
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге - каен														
Барлығы хисапка кертелгән	31	6,4					27	5,2	4	1,2				
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		28						30		25				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	6,7	1,8					2,7	1,5	4	0,3				
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	3													
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге - усак														
Барлығы хисапка кертелгән	17	3,9					2	0,5	15	3,4				
Гомуми запастан уртача сайлап		26						30		25				

Күрсәткечләр	Барлығы		шул исәптән тулылығы буенча											
	гектар	мең куб.метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	3													
- тамыр		0,2												
- матди кыйммәт		0,2												
- эшкә яраклы		0,1												
Яклагыч урманнар категориясе - яшел зоналарда урнашкан урманнар Кисү ысулы - эзлекле кисүләр Хужалык бүлемтеге - нарат														
Барлығы хисапка кертелгән	65	15,4					7	1,6	41	9,7	12	2,8	5	1,3
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		21						30		25		15		-
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	60	3,3					7	0,5	41	2,4	12	0,4	-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	6													
- тамыр		0,2												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге - тәбәнәк кәүсәле имән														
Барлығы хисапка кертелгән	17	3,1							8	1,5	9	1,6		
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		19								25		15		
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	17	0,6							8	0,4	9	0,2		
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	1													
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге - каен														
Барлығы хисапка кертелгән	89	21							32	7,5	54	12,7	3	0,8

Күрсәткечләр	Барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча											
	гектар	мең куб.метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	1													
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		-												
Хужалык бүлемтеге - 2-3 бон. караган тәбәнәк кәүсәле имән														
Барлыгы хисапка кертелгән	26	4,4					6	1	14	2,4			6	1
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		20						30		25				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	20	0,9					6	0,3	14	0,6				
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	2													
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге - каен														
Барлыгы хисапка кертелгән	186	35,3					49	9,3	101	19,2			36	6,8
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты		22						30		25				-
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	150	7,6					49	2,8	101	4,8			-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	18													
- тамыр		0,8												
- матди кыйммәт		0,6												
- эшкә яраклы		0,4												
Хужалык бүлемтеге - усак														
Барлыгы хисапка кертелгән	404	92,1					73	16,6	283	64,5			48	11
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		23						30		25				-

Күрсәткечләр	Барлығы		шул исәптән тулылығы буенча											
	гектар	мең куб.метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр	гектар	мең куб.метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	356	21,1					73	5	283	16,1			-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	40													
- тамыр		2,3												
- матди кыйммәт		1,9												
- эшкә яраклы		0,4												
Хужалык бүлемтеге - кара зирек														
Барлығы хисапка кертелгән	13	2,1					5	0,8	7	1,1			1	0,2
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		24						30		25				-
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	12	0,5					5	0,2	7	0,3			-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	1													
- тамыр		0,1												
- матди кыйммәт		0,1												
- эшкә яраклы		-												
Хужалык бүлемтеге - юкә														
Барлығы хисапка кертелгән	84	29,7					12	4,2	45	16	27	9,5		
Гомуми запастан урт. сайлап алу проценты		23						30		25		15		
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	84	6,7					12	1,3	45	4	27	1,4		
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	8													
- тамыр		0,7												
- матди кыйммәт		0,5												
- эшкә яраклы		0,3												
шул исәптән, каты яфраклылар:														

Хужалык бүлөмгө һәм өстөнлек итүче токым	Урман үсөмлөклөрө кашаган жирләр, барлыгы	Шул исәптән яшь төркөмнөрө буенча						Өлгөргөн һәм картайган утыртмалар запасы, мең куб.метр	1 га эксплуатация фондына ургача запасы, куб.метр	Тамыр массасының ургача үсөшө, мең куб.метр	Яшь классы	Кисентенен яше	Исәпкә тотылачак диләнкеләр, мең куб.метр				Киңәш ителә торган диләнке хисабы					Эксплуатация фондыннан файдалану еллары саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлөшө, гектар		
		Үрентеләр		Урта яшьле		Өлгөрөп килүче	Өлгөргөн һәм картайган						Эзлекле файдалануда	2 яшь төркөмөнә карый торган	1 нче яшь төркөмөнә карый торган	Интеграл	Майданы	тамыр запасы, мең куб.метр	Матди кыйммәт, мең куб.метр				Өлгөрөп килүче	өлгөргөн һәм картайган	
		Барлыгы	Хисапка кертелгән	Барлыгы	Хисапка кертелгән		Барлыгы												Шул исәптән, картайган	Барлыгы	Шул исәптән эшлекле				Матди кыйммәткә
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
зирек																									
Тирәк культуралары	20	1				19	19	4,5	237	0,1	31/7	1	1	2	1	1	0,3	0,1	0,1	40	19		6		
Агачсыман тал	1	1									41/5		1												
Юкә	909	128	285	147	410	86		17,4	202	3,4	61/7	14	21	25	18	8	1,6	1,2	0,7	55	11	147	312		
Тирәк	1					1		0,1	108		41/5														
Кисү ысуллары буенча жәмгысе																									
Жәмгысе	2649	624	898	459	766	361	57	77,4		9,0						21	4,2	2,9	1,4			368	708		
Блыслы	111	35	74	74		2		0,6		0,6												20	1		
Каты яфраклы	1041	425	426	143	78	112	23	16,4		2,5						4	0,6	0,4	0,2			106	117		
Йомшак яфраклылар	1498	164	398	242	688	248	34	60,5		5,9						17	3,6	2,5	1,2			242	591		

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	тамыр	мең куб.метр	0,07	0,27	-	-	-	-	0,34
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,05	0,24	-	-	-	-	0,29
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,02	0,14	-	-	-	-	0,16
Токымы - усак									
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	-	-	-	-	-	1
		мең куб.метр	0,03	-	-	-	-	-	0,03
2.	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3.	Ел саен файдалану күләме:								
	Мәйданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-
	сайлана торган запас:								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Токымы - юкә									
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	39	70	-	-	-	-	109
		мең куб.метр	1,51	3,78	-	-	-	-	5,29
2.	Кабатлану чоры	ел	10	15	-	-	-	-	-
3.	Ел саен файдалану күләме:								
	Мәйданы	гектар	4	5	-	-	-	-	9
	Сайлана торган запас:								
	тамыр	мең куб.метр	0,15	0,25	-	-	-	-	0,4
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,09	0,20	-	-	-	-	0,29
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,05	0,10	-	-	-	-	0,15
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	58	130	-	-	-	-	188
		мең куб.метр	2,20	6,52	-	-	-	-	8,72
2.	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3.	Ел саен файдалану күләме:								
	Мәйданы	гектар	6	11	-	-	-	-	17
	сайлана торган запас:								
	тамыр	мең куб.метр	0,22	0,53	-	-	-	-	0,75

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,14	0,44	-	-	-	-	0,58
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,08	0,25	-	-	-	-	0,33
Яклагыч урманнар буенча жәмгысе									
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	208	150	-	-	-	-	358
		мең куб.метр	6,54	7,53	-	-	-	-	14,07
2.	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3.	Ел саен файдалану күләме:								
	Мәйданы	гектар	18	12	--	-	-	-	30
	сайлана торган запас:								
	тамыр	мең куб.метр	0,65	0,59	-	-	-	-	1,24
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,46	0,49	-	-	-	-	0,95
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,29	0,29	-	-	-	-	0,58
Лаеш кишәрлеге урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	208	150		-	-	-	358
		мең куб.метр	6,54	7,53	-	-	-	-	14,07
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	18	12	-	-	-	-	30
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,65	0,59	-	-	-	-	1,24
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,46	0,49	-	-	-	-	0,95
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,29	0,29	-	-	-	-	0,59
Питрәч кишәрлеге урманчылыгы									
Яклагыч урманнар									
Блыслы									
Өстенлек итүче токым - нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	300	69	-	-	-	-	369
		мең куб.метр	16,4	0,37	-	-	-	-	16,77
2	Кабатлану чоры	ел	10	15	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	30	5	-	-	-	-	35

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	1,64	0,25	-	-	-	-	1,89
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,24	0,21	-	-	-	-	1,45
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,84	0,15	-	-	-	-	0,99
Өстенлек итүче токым - чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	16	-	-	-	-	-	16
		мең куб.метр	0,71	-	-	-	-	-	0,71
2	Кабатлану чоры	ел	10	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	-	-	-	-	-	2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,07	-	-	-	-	-	0,07
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,06	-	-	-	-	-	0,06
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,04	-	-	-	-	-	0,04
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	316	69	-	-	-	-	385
		мең куб.метр	17,09	0,37	-	-	-	-	17,46
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	32	5	-	-	-	-	37
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	1,71	0,25	-	-	-	-	1,96
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,29	0,21	-	-	-	-	1,50
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,88	0,15	-	-	-	-	1,03
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым - югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	32	-	-	-	-	-	32
		мең куб.метр	0,91	-	-	-	-	-	0,91
2	Кабатлану чоры	ел	10	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	3	-	-	-	-	-	3

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,09	-	-	-	-	-	0,09
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,06	-	-	-	-	-	0,06
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,02	-	-	-	-	-	0,02
Жәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	32	-	-	-	-	-	32
		мең куб.метр	0,91	-	-	-	-	-	0,91
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	3	-	-	-	-	-	3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,09	-	-	-	-	-	0,09
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,06	-	-	-	-	-	0,06
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,02	-	-	-	-	-	0,02
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым - каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	22	9	-	-	-	-	31
		мең куб.метр	0,58	0,27	-	-	-	-	0,85
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	1	-	-	-	-	3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,06	0,03	-	-	-	-	0,09
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,04	0,02	-	-	-	-	0,06
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,02	0,02	-	-	-	-	0,04
Өстенлек итүче токым - юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	15	4	-	-	-	-	19
		мең куб.метр	0,60	0,20	-	-	-	-	0,80
2	Кабатлану чоры	ел	10	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	-	-	-	-	-	2

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысә
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	мең куб.метр	мең куб.метр	1,92	0,27	-	-	-	-	2,19
	мең куб.метр	мең куб.метр	1,43	0,23	-	-	-	-	1,66
	мең куб.метр	мең куб.метр	0,95	0,16	-	-	-	-	1,11
Питрәч кишәрлеге урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	385	82	-	-	-	-	467
		мең куб.метр	19,18	0,84	-	-	-	-	20,02
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	39	6	-	-	-	-	45
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	1,92	0,27	-	-	-	-	2,19
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,43	0,23	-	-	-	-	1,66
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,95	0,16	-	-	-	-	1,11
Янтык кишәрлеге урманчылыгы									
Яклагыч урманнар									
Блыслы									
Өстенлек итүче токым - нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	36	-	-	-	-	-	34
		мең куб.метр	1,7	-	-	-	-	-	1,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	-	-	-	-	-	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	4	-	-	-	-	-	4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,17	-	-	-	-	-	0,17
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,13	-	-	-	-	-	0,13
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,09	-	-	-	-	-	0,09
Өстенлек итүче токым - чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	4	-	-	-	-	-	4
2	Кабатлану чоры	ел							-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	40	-	-	-	-	-	40
		мең куб.метр	1,81	-	-	-	-	-	1,81
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-	-	-	-	-	4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,17	-	-	-	-	-	0,17
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,13	-	-	-	-	-	0,13
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,09	-	-	-	-	-	0,09
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым - югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	16	3	-	-	-	-	19
		мең куб.метр	0,35	0,09	-	-	-	-	0,44
2	Кабатлану чоры	ел	10	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	-	-	-	-	-	2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,04	-	-	-	-	-	0,04
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,02	-	-	-	-	-	0,02
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,01	-	-	-	-	-	0,01
Өстенлек итүче токым - өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	-	-	-	-	-	1
		мең куб.метр	0,2	-	-	-	-	-	0,2
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Жәмгысе каты яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	17	3	-	-	-	-	20
		мең куб.метр	0,37	0,09	-	-	-	-	0,46
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	-	-	-	-	-	2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,04	-	-	-	-	-	0,04
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,02	-	-	-	-	-	0,02
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,01	-	-	-	-	-	0,01
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым - каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	5	11	-	-	-	-	16
		мең куб.метр	0,13	0,42	-	-	-	-	0,55
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	-	-	-	-	
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	1	-	-	-	-	2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,1	0,4	-	-	-	-	0,6
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	0,4	-	-	-	-	0,5
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,2	-	-	-	-	0,3
Өстенлек итүче токым - усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	-	-	-	-	-	-
		мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Мәйданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Өстенлек итүче токым - юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	-	-	-	-	-	-
		мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	2	5	-	-	-	-	7
		мең куб.метр	0,3	0,19	-	-	-	-	0,49
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	1	-	-	-	-	1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	0,02	-	-	-	-	0,02
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,02	-	-	-	-	0,02
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,01	-	-	-	-	0,01
Эксплуатация урманнары буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	44	27	-	-	-	-	71
		мең куб.метр	1,16	0,96	-	-	-	-	2,12
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	3	-	-	-	-	7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысә
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,11	0,07	-	-	-	-	0,18
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,08	0,06	-	-	-	-	0,14
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,03	0,04	-	-	-	-	0,07
Янтык кишәрлеге урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	107	41	-	-	-	-	148
		мең куб.метр	3,49	1,47	-	-	-	-	4,96
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	11	4	-	-	-	-	15
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,33	0,11	-	-	-	-	0,44
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,24	0,09	-	-	-	-	0,33
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,14	0,06	-	-	-	-	0,20
Ләеш урманчылыгы									
Яклагыч урманнар									
БҮлысы									
Өстенлек итүче токым - нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	432	89	-	-	-	-	521
		мең куб.метр	21,84	1,38	-	-	-	-	23,22
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	44	6	-	-	-	-	50
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	2,18	0,31	-	-	-	-	2,49
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,65	0,27	-	-	-	-	1,92
	эшкә яраклы	мең куб.метр	1,12	0,19	-	-	-	-	1,31
Өстенлек итүче токым - чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	60	-	-	-	-	-	60
		мең куб.метр	1,05	-	-	-	-	-	1,05
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	3	-	-	-	-	-	3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,09	-	-	-	-	-	0,09
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,07	-	-	-	-	-	0,07
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,05	-	-	-	-	-	0,05
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	492	89	-	-	-	-	581
		мең куб.метр	22,89	1,38	-	-	-	-	24,27
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	47	6	-	-	-	-	53
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	2,28	0,31	-	-	-	-	2,59
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,72	0,27	-	-	-	-	1,99
	эшкә яраклы	мең куб.метр	1,17	0,19	-	-	-	-	1,36
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым - югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	51	3	-	-	-	-	54
		мең куб.метр	1,32	0,09	-	-	-	-	0,41
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	5	-	-	-	-	-	5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,13	-	-	-	-	-	0,13
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,09	-	-	-	-	-	0,09
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,03	-	-	-	-	-	0,03
Өстенлек итүче токым - тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	-	-	-	-	-	-
		мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Өстенлек итүче токым - өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	12	-	-	-	-	-	12
		мең куб.метр	0,31	-	-	-	-	-	0,31
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	1	-	-	-	-	-	1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,03	-	-	-	-	-	0,03
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,02	-	-	-	-	-	0,02
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,01	-	-	-	-	-	0,01
Жәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	63	3	-	-	-	-	66
		мең куб.метр	1,63	0,09	-	-	-	-	1,72
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	6	-	-	-	-	-	6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,16	-	-	-	-	-	0,16
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,11	-	-	-	-	-	0,11
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,04	-	-	-	-	-	0,04
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым - каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	45	80	-	-	-	-	125
		мең куб.метр	1,37	3,43	-	-	-	-	4,8
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Мәйданы	гектар	11	13	-	-	-	-	24
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,35	0,60	-	-	-	-	0,95
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,22	0,49	-	-	-	-	0,71
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,13	0,28	-	-	-	-	0,41
Яклагыч урманнар буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	656	246	-	-	-	-	902
		мең куб.метр	28,05	8,88	-	-	-	-	36,93
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	64	19	-	-	-	-	83
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	2,78	0,91	-	-	-	-	3,69
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	2,05	0,76	-	-	-	-	2,81
	эшкә яраклы	мең куб.метр	1,34	0,47	-	-	-	-	1,81
эксплуатация урманнары									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым - нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	22	-	-	-	-	22
		мең куб.метр	-	0,77	-	-	-	-	0,77
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2	-	-	-	-	2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	0,05	-	-	-	-	0,05
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,04	-	-	-	-	0,04
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,03	-	-	-	-	0,03
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	22	-	-	-	-	22
		мең куб.метр	-	0,77	-	-	-	-	0,77
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2	-	-	-	-	2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	0,05	-	-	-	-	0,05
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,04	-	-	-	-	0,04
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,03	-	-	-	-	0,03
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым - югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	42	-	-	-	-	-	42
		мең куб.метр	1,13	-	-	-	-	-	1,13
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-	-	-	-	-	4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,11	-	-	-	-	-	0,11
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,08	-	-	-	-	-	0,08
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,03	-	-	-	-	-	0,03
Жәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	42	-	-	-	-	-	42
		мең куб.метр	1,13	-	-	-	-	-	1,13
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-	-	-	-	-	4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,11	-	-	-	-	-	0,11
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,08	-	-	-	-	-	0,08
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,03	-	-	-	-	-	0,03
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым - каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	5	-	-	-	-	5
		мең куб.метр	-	0,19	-	-	-	-	0,19

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	1	-	-	-	-	1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	0,02	-	-	-	-	0,02
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,02	-	-	-	-	0,02
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,01	-	-	-	-	0,01
Өстенлек итүче токым - усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	2	-	-	-	-	-	2
		мең куб.метр	0,03	-	-	-	-	-	0,03
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Өстенлек итүче токым - юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	-	-	-	-	-	-
		мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	-	-	-	-	-	-
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-	-	-	-	-
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	2	5	-	-	-	-	7
		мең куб.метр	0,03	0,19	-	-	-	-	0,22
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны карау төрләре						Жәмгысе
			Сирәк-лөп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	-	1	-	-	-	-	1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	-	0,02	-	-	-	-	0,02
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,02	-	-	-	-	0,02
	эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,01	-	-	-	-	0,01
эксплуатация урманнары буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	44	27	-	-	-	-	71
		мең куб.метр	1,16	0,96	-	-	-	-	2,12
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	4	3	-	-	-	-	7
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	0,11	0,07	-	-	-	-	0,18
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,08	0,06	-	-	-	-	0,14
	эшкә яраклы	мең куб.метр	0,03	0,04	-	-	-	-	0,07
Урманчылык буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	700	273	-	-	-	-	973
		мең куб.метр	29,21	9,84	-	-	-	-	39,05
2	Кабатлану чоры	ел	-	-	-	-	-	-	-
3	Ел саен файдалану күләме								
	Майданы	гектар	68	22	-	-	-	-	90
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб.метр	2,89	0,98	-	-	-	-	3,87
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	2,13	0,82	-	-	-	-	2,95
	эшкә яраклы	мең куб.метр	1,37	0,51	-	-	-	-	1,88

Тәрбияви кисүләр Россия Табигать министрлығының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы нигезендә башкарыла.

Урманны карау буенча кисүнең яшь чорлары боерык нигезендә 12 нче таблицада китерелә.

12 нче таблица.

Урманны карау буенча кисүләрнең яшь чорлары

Урманнарны караганда кисү төрләре	Урман утыртмаларының яше, ел				
	Кисенте яшенә карап, шытым бирүче агач токымыннан барлыкка килгән орлыклы һәм беренче генерацияле ылыслы һәм каты яфраклы		Кисенте яшенә карап, башка агач токымнары		
	100 елдан артык	100 елдан азрак	60 елдан артык	50-60 яшь	50 елдан азрак
1	2	3	4	5	6
Яктылык кертү өчен кисү	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	5 кадәр
Кирәкмәгән үсемлекләрне кисү	11-20	11-20	11-20	11-20	6-10
Сирәкләү	21 - 60	21-40	21-40	21-30	11-20
Аркылы кисү	60 артык	40 артык	40 артык	30 артык	20 артык

Үсү шартлары типларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, бонитетлар классларын, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимы нормативлары 13 нче таблицада китерелә.

13 нче таблица.

Тәрбияви кисү режимының нормативлары

Урман утыртмаларының кисүгә кадәр составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияви башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Нарат утыртмалары							
1.1. Нарат утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы катнашмалы	мүкле (III-IV)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15-20	8Нарат 2Каен
	нарат жыләкле (II-I)	5-10	0,8 0,6	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби-яли баш-лау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжә-сенә) карата максатчан составы
			Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караган-нан соң	Кабат-ланучан-лыгы (ел)	Караган-нан соң	Кабатлану-чанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	катлаулы (I-Ia)	5-10	0,8 0,6	20-30 10-12	0,8 0,7	20-25 15- 20	(9-10) Нарат (1- +) Каен
	кара жиләкле (I-II)	5-10	0,9 0,7	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15- 20	(8-9) Нарат (1- 2) Каен
	озын мүкле (III)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15- 20	8Нарат 2Каен
1.2. Составында нарат өстенлек итүче наратлы-яфраклы (5-7 нарат, 3-5 яфраклы)	мүкле (III-IV)	4-7	0,9 0,7	20-30 10-15	0,9 0,8	15-20 15- 20	(7-8) Нарат (2- 3) Каен
	нарат жиләкле (II-I)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,6	25-30 15- 20	(8-9) Нарат (1- 2) Каен
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-45 10-15	0,7 0,5	25-35 15- 20	(8-10) Нарат (0-2) Каен
	кара жиләкле (I-II)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,5	25-35 15- 20	(7-9) Нарат (1- 3) Каен
	озын мүкле (III)	4-7	0,8 0,6	20-30 10-15	0,8 0,6	20-25 15- 20	(6-8) Нарат (2- 4) Каен
1.2.1. Составында 3-4 берәмлек нарат һәм 6-7 яфраклы катнашындагы наратлы-яфраклы	нарат жиләкле (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15- 20	(6-8) Нарат (2- 4) Каен
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15- 20	(6-9) Нарат (1- 4) Каен
	кара жиләкле (I-II)	3-5	0,7 0,5	30-45 10-15	0,8 0,6	25-35 15- 20	(6-8) Нарат (2- 4) Каен
	озын мүкле (III)	4-6	0,8 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15- 20	(5-7) Нарат (3- 5) Каен
1.3. Яфраклы-наратлы (яфраклылар 7 берәмлектән артык, агачлар саны житәрлек булганда 3 берәмлектән ким нарат)	Нарат жиләкле	3-5	-	-	-	-	(5-8) Нарат (2- 5) Каен
	катлаулы	3-5	-	-	-	-	(6-9) Нарат (1- 4) Каен
	кара жиләкле	4-6	-	-	-	-	(5-8)

Урман утыртмаларының кесүүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кесүү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кесүү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кесүү ешлығы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлығы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	озын мүкле	4-7	-	-	-	-	Нарат (2-5) Каен (4-7) Нарат (3-6) Каен
2. Чыршы утыртмалары							
2.1. Чыршы утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы агачлар катнашында	катлаулы (Ia-I)	8-10	0,8 0,7	15-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-20	(9-10) Чыршы (0-1) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.2. Арасында чыршы өстенлек итә торган чыршы-яфраклы агачлар: 5-7 чыршы һәм 3-5 яфраклы агач	катлаулы (Ia-I)	6-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,6	25-35 10-15 (20)	(9-10) Чыршы (0-1) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	6-8	0,7 0,5	20-35 10-12	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	6-8	0,7 0,6	20-35 10-12	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.2.1. Составында 3-4 берәмлек чыршы һәм 6-7 яфраклы катнашындагы чыршылы-яфраклы	катлаулы (Ia-I)	4-6	0,7 0,5	30-50 8-12	0,7 0,5	30-40 10-15 (20)	(8-10) Чыршы (0-2) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	4-6	0,7 0,6	25-35 8-10	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	0,7 0,6	25-35 8-10	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)

Урман утыртмаларының кисуғә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кису		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кису ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кису ешлығы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлығы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
2.3. Яфраклылар чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы булган яфраклы-чыршылы	катлаулы (Ia-I)	4-6	чикл. юк 0,4	чикл. юк 6-10	чикл. юк 0,5	чикл. юк 8-12	(8-10) Чыршы (0-2) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	4-6	чикл. юк 0,5	30-40/100 8-10	чикл. юк 0,6	30-40/100 8-12	(7-8) Чыршы (2-3) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	-	-	-	-	(>4) Чыршы (<6) Каен (Усак)
3. Имән утыртмалары							
3.1. Чиста һәм 2 берәмлеккә кадәр башка токымнар катнашындагы имән утыртмалары	Саф имәнлекләр-урман чикләвөгә (II-I)	10-15	0,8 0,6	25-35 10-15	0-1 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Имәнлекләр дымлы тугайлы	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Кара зирек, башка токымнар
3.2. Составында 5-7 берәмлек имән өстенлек итүче катнаш утыртмалар (йомшак	Саф имәнлекләр-урман чикләвөгә (II-I)	4-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,8 0,6	20-35 15-20	(7-9) Имән (1-3) Юкә, Корыч-агач,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
яфраклы һәм каты яфраклы токымнар белән)							Чыршы
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	4-6	0,7 0,6	30-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-30 15-20	(7-9) Имән (1-3) Кара зирек, башка токымнар
3.2.1. Составында 3-4 берәмлек имән катнашулы катнаш утыртмалар	Саф имәнлекләр-урман чикләвөгә (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Саф юкәле-күрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-30 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Елга буенда үсә	3-5	0,7	30-50	0,7	25-40	(6-7) Имән

Урман утыртмаларының кесүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кесү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кесү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кесү ешлыгы, запасы буенча проценты	
1	2	3	4	5	6	7	8
	торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)		0,5	7-12	0,6	10-15	(3-4) Каразирек, башка токымнар
3.3. Йомшак яфраклы агачлар өстенлек итүче һәм составында кимендә 3 берәмлек, ләкин имән өстенлек итүче агачлыкларны формалаштыру өчен житәрлек дәрәжәдә имән катнаша торган	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	2-4					(5-7) Имән (3-5) башка токымнар
	Саф юкәле-күрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	2-4					(4-7) Имән (3-6) башка токымнар.
	Имәнлекләр дымлы тугайлы	2-4					(4-7) Имән (3-6) башка токымнар.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	2-4					(4-7) Имән (3-6) башка токымнар.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	2-4					(4-7) Имән (3-6) Каразирек, б.ток.
4. Каен утыртмалары							
4.1. Каен утыртмалары: саф һәм өлешчә башка токымнар катнашында	нарат жыләклекчәчбайлы (II-I)	10-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
	катлаулы вак үләнле (II-I)	8-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (Чыршы)
	кара жыләклек-вак үләнле (II-III)	8-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (Чыршы)
	озын мүкле (III-IV)	12-15	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,6	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-10	>0,8 0,7	25-35 8-10	0,8 0,6	25-35 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							(Нарат)
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-10	>0,8 0,7	25-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (Нарат)
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	8-10	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы
4.2. Каенлы-усаклы утыртмалар, башка токымнар	катлаулы вак үләнле (II-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (0-+) Усак
	кара жиләкле-вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (0-+) Усак
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы, Нарат (0-+) Усак
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0-+) Усак
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,6	20-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0-+) Усак
4.3. Каенлы-чыршылы (каен чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы - чыршының икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-6	0,8 0,6	20-35 10-15	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (ярус өлеше) 10 Чыршы
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	4-6	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (ярус өлеше) 10 Чыршы
	Елга буенда үсә	4-6	0,8	20-30	0,7	25-30 10-	(7-10)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	торган-зур үләнле (II-III)		0,7	10-15	0,6	15	Каен (0-3) Чыршы II яр. (ярус өлеше) 10 Чыршы
5. Усак утыртмалары							
5.1. Төп үсемлекләр: чиста һәм башка токымнар катнаша торган	катлаулы вак үләнле (II-I)	10-15	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
	кара жиләкле-вак үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-12	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-12	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	8-12	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
5.2. Усаклы-чыршылы (усак чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы - икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,5	30-40 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II яр. (ярус өлеше) 10 Чыршы
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен II яр. (Ярус өлеше) 10 Чыршы

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
1	2	3	4	5	6	7	8
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II яр. (ярус өлеше) 10 Чыршы
6. Юкә утыртмалары							
6.1. Күп максатларга, шул исәптән агач материалы алу өчен билгеләнгән утыртмалар							
6.1.1. Саф чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә башка токымдагылар кушылмасы белән (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, башка токымнар
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, башка токымнар
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-25 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Чыршы, Имән, башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Чыршы, Имән, башка токымнар.
6.1.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы, башка токымнар.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	
1	2	3	4	5	6	7	8
							башка токымнар.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	6-8	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,6	20-30 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Чыршы, Имән, башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Чыршы, Имән, башка токымнар.
6.2. Умартачылык (нектар бүлемтеге) максатларында үстерелә торган утыртмалар							
6.2.1. Саф чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә башка токымдагылар кушылмасы белән (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	5-7	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	5-7	0,7 0,5	20-35 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
6.2.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка токымнар.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка токымнар.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	4-6	0,6 0,6	20-40 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
1	2	3	4	5	6	7	8
токымнар.							
7. Зирек утыртмалары							
7.1. Саф кара зирек утыртмалары һәм составында башка йомшак яфраклы токымнар катнашында	Елга буенда үсә торган-зур үләнле кара зиреклекләр (II-I)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	(7-10) Кара зирек (0-3) Чыршы, Имән
	Кара зирек утыртмалары сазлыклы-эре үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	10 Кара зирек, башк. ток.
7.2. Кара зирек өстенлек итүче һәм составында башка кыйммәтле токымнар булган катнаш утыртмалар	Елга буенда үсә торган-зур үләнле кара зиреклекләр (II-I)	8-10	0,8 0,6	20-30 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(6-8) Кара зирек, (2-4) Чыршы. Имән, башка токымнар.
8. Тирек утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы тирек утыртмалары		2-4	0,8 0,7	15-30 5-8	0,9 0,7	20-35 7-10	
9. Чәчбай утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы чәчбай утыртмалары		3-4	0,8 0,7	20-30 5-7	0,8 0,7	15-20 7-8	

Искәрмәләр:

1. Кисүләренң максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0гә тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисү ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Запас буенча технологик коридорларны 5-7 процентка кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач

материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Барлык төр кисүләрдә ел саен рөхсәт ителгән агач материалы алу күләме 14 нче таблицада китерелә.

РФ Урман кодексының 60.8 статьясының 3 өлеше буенча зарарлы организмнарның чыганакларын бетергәндә чаралар уздыру барышында (һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә) әзерләнгән агач материалы күләме файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменә кертелми.

Кисүләрнең барлык төрләре буенча ел саен файдалану күләме 12,9 мең куб.метр матди кыйммәتكә әйләндереп була торган агач материалы тәшкил итә. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларны кисү өлешенә 74 проценты, урманнарны караганда урман утыртмаларын кисү өлешенә матди кыйммәتكә әйләндереп була торган агач материалы запасының гомуми күләменнән 24 проценты туры килә.

**Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме
(агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)**

Хужалыклар	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме														
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			Барлыгы		
	мәйданы	запасы		мәйданы	запасы		мәйданы	запасы		мәйданы	запасы		мәйданы	запасы	
матди кыйммәتكә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Урманчылык буенча барлыгы															
Блыслы	12	0,2	0,2	53,0	2,0	1,3	-	-	-	7	0,3	0,2	72	2,5	1,5
Каты яфраклы	14	1,1	0,7	6,0	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	20	1,3	0,8
Йомшак яфраклылар	134	8,3	3,8	24,0	0,8	0,4	-	-	-	-	-	-	158	9,1	4,2
жәмгысе	160,0	9,6	4,7	90,0	1,95	1,88	-	-	-	7	0,3	0,2	250	12,9	6,5
Лаеш кишәрлеге урманчылыгы															
Блыслы	-	-	-	12	0,4	0,2	-	-	-	3	0,1	0,1	15	0,5	0,3
Каты яфраклы	4	0,3	0,2	1	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	5	0,4	0,3
Йомшак яфраклылар	91	4,8	2,1	17	0,6	0,3	-	-	-	-	-	-	108	5,4	2,4
жәмгысе	95	5,1	2,3	30	1,1	0,6	-	-	-	3	0,1	0,1	128	6,3	3
Питрәч кишәрлеге урманчылыгы															
Блыслы	12	0,2	0,2	37	1,5	1,0	-	-	-	1	0,1	-	50	1,8	1,2
Каты яфраклы	2	0,1	0,1	3	0,1	-	-	-	-	-	-	-	5	0,2	0,1

Хужалыклар	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме														
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			Барлыгы		
	мәйданы	запасы		мәйданы	запасы		мәйданы	запасы		мәйданы	запасы		мәйданы	запасы	
матди кыйммәткә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәткә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәткә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәткә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	матди кыйммәткә әйләндереп була торган		эшкә яраклы	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Йомшак яфраклылар	20	0,8	0,4	5	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	25	0,9	0,5
жәмгысе	34	1,1	0,7	45	1,7	1,1	-	-	-	1	0,1	-	80	2,9	1,8
Янтык кишәрлеге урманчылыгы															
Блыслы	-	-	-	4	0,1	0,1	-	-	-	3	0,1	0,1	7	0,2	0,2
Каты яфраклы	8	0,7	0,4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	10	0,7	0,4
Йомшак яфраклылар	23	2,7	1,3	3	0,	-	-	-	-	-	-	-	25	2,8	1,3
жәмгысе	31	3,4	1,7	15	0,33	0,2	-	-	-	3	0,1	0,1	42	3,7	1,9

2.1.4. Кисентеләрнең яше

Урман утыртмалары кисентеләренең «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы белән билгеләнгән яше 15 нче таблицада китерелә.

15 нче таблица

Кисентеләрнең яше

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре, шул исәптән яклаучы урманнарның категорияләре	Хужалык бүлемгегә һәм аларга керә торган, өстенлек итүче токымнар	Бонитет класслары	Кисентеләрнең яше, ел
1	2	3	4
Урман үсә торган зона: Ылыслы-киң яфраклы урманнар Урман районы: Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар районы			
Яклаучы урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлы урман полосалары - яклаучы урманнар категориясеннән тыш)	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагай	Барысы да	101-120
	Каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	121-140
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	71-80
		IV һәм түбәнрәк	61-70
	Карама, өрәңге	Барысы да	71-80
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык),	Барысы да	71-80
	Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	51-60
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	36-40
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5
Яклаучы урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары), эксплуатация урманнары	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагай	Барысы да	81-100
	Каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	101-120
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	61-70
		IV һәм түбәнрәк	51-60
	Карама, өрәңге	Барысы да	61-70
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык)	Барысы да	61-70
	Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	41-50
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	31-35
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5

2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, дилэнкеләрнең күләмнәрен, дилэнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)

Агач материалы эзерләүгә карата таләпләр Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Диләнке эшләре төрләрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренең технологик картасы формасын, диләнкене карау акты формасын һәм диләнкене карау тәртибен раслау турында» 2016 елның 27 июнәндәге 367 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы эзерләү кагыйдәләрендә билгеләнгән.

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү буенча төп оештыру-техник элементларның параметрлары 16 нчы таблицада китерелә.

16 нчы таблица

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисүләрдә төп оештыру-техник элемент параметрлары

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисү	Тоташ кисү
1	2	3	4
Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар районы			
1.	Сайланма кисү ешлыгы, процент Бик зәгыйфь Зәгыйфь Уртача Уртача-югары югары Бик югары (сайланма санитар кисү өчен)	10 кадәр 11-20 21-30 31-40 41-50 51-70	
2.	Диләнкеләрнең (сайланма кисүләрдә) чик мәйданы, гектар Яклаучы урманнар: Ирекле-сайланма кисү Төркемле-сайланма кисү Дәвамлы-эзлекле кисү Тигез-эзлекле кисү Төркемле-эзлекле кисү Полоса аша эзлекле кисү Эксплуатация урманнары Ирекле-сайланма кисү Төркемле-сайланма кисү Дәвамлы-эзлекле кисү Тигез-эзлекле кисү Төркемле-эзлекле кисү Полоса аша эзлекле кисү	50 25 20 25 15 15 100 50 40 50 30 30	
3.	Сайланма кисүләрдә диләнкеләрнең чик дәрәжәдәге мәйданы, гектар нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар		20 20 5 20

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисү	Тоташ кисү
1	2	3	4
	йомшак яфраклылар		25
4.	Тоташ кисүләрдәге диләнкеләрнең чик дәрәжәдәге киңлегә, м нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		200 200 100 200 250
5.	Диләнкеләр тоташу чоры, ел нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		4 3 4 4 2
6.	Кисүләр кабатлану чоры, ел Ирекле-сайланма кисү Төркемле-сайланма кисү Дөвамлы-эзлекле кисү Тигез-эзлекле кисү Төркемле-эзлекле кисү Полоса аша эзлекле кисү	8-30 8-30 30-40 4-8 30-40 4-8	
7.	Урман кварталының 1 км ягына хисаплаганда киртекләр саны диләнкеләр киңлегә (озынлыгы) 50 м кадәр булганда диләнкеләр киңлегә (озынлыгы) 51-150 м булганда диләнкеләр киңлегә (озынлыгы) 151-250 м булганда диләнкеләр киңлегә (озынлыгы) 250 м артыграк булганда		4 артык түгел 3 артык түгел 2 артык түгел 1
8.	Төяү пунктлары, житештерү һәм көнкүреш объектлары өчен гомуми майдан (диләнкенең гомуми майданыннан) - алга таба ясалма урман торгызып Майданы 10 гектардан артык булган диләнкеләрдә - сезонара агач материалы запаслары булдыру өчен - туфракка зыян салып 10 гектар һәм аннан да кимрәк булган урман полосаларында: - алга таба яңартып - алдан торгызып - эзлекле кисүләрдә - сайланма кисүләрдә	3 проценттан артык түгел 0,3 гектарга кадәр 0,25 гектарга кадәр	чикләнми 5 проценттан артык түгел 15 проценттан артык түгел 3 проценттан артык түгел 0,4 гектарга кадәр 0,3 гектарга кадәр
9.	Сөйрәмә трассалар һәм юллар майданы диләнкедә (диләнке майданыннан проценты) - күп операцияле техника кулланып - алга таба ясалма урман торгызып	15 проценттан артык түгел	20 проценттан артык түгел 30 процентка кадәр чикләнми

2.1.6. Урманнарны торгызу алымнары

Урманнарны торгызу урманнарны табигый, ясалма яки катнаш ысул белән торгызу юлы белән гамәлгә ашырыла һәм Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 4 декабрендәге 1014 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләре (алга таба - Урманнарны торгызу кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урман төрләре һәм урманнарны торгызу ысуллары шулай ук Урманнарны торгызу кагыйдәләре белешмәләре белән жайга салына.

2.1.7. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар

Урман кишәрлекләренең аренда шартнамәләре нигезендә агач материалын эзерләү гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан Урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламенты, шулай ук арендага тапшырылган урман кишәрлегендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла. Урман кишәрлеген бирмичә агач материалын эзерләү гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә Урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламентына ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урман кишәрлегеннән агач эзерләү максатларында файдаланучы зат тарафыннан урман утыртмаларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау һәм эзер агачны алып чыгу, урман декларациясе нигезендә декларацияләнергә тиешле датадан башлап 12 ай эчендә, яисә, агачны урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе нигезендә эзерләгән очракта, - урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсендә билгеләнгән чор дәвамында гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмаларын кисү, агач материалы саклау һәм алып чыгу чорларын озынайту күрсәтелгән таләпләрне үз вакытында үтәүгә юл калдырмаган начар һава шартлары барлыкка килгән очракта рөхсәт ителә.

Урман утыртмаларын кисүнең, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның чорлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбе 12 айга арттырылырга мөмкин.

Исемлеге Россия Табигать министрлыгының «Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерыгы белән расланган агачларның һәм куаклыкларның төрләренең (токымнарының) агач материалын эзерләү рөхсәт ителми. Агач материалы эзерләгәндә урманнарның биотөрлелеген арттыру максатларында теләсә кайсы ярусында һәм аларның төркемнәрендә аерым кыйммәтле агачлар (карт агачлар, куышлы, кош оялары булган, шулай ук оя кору һәм вак жәнлекләренең качу урыны һ.б. өчен яраклы агачлар) сакланарга мөмкин.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу вакытларын үзгәртүгә рөхсәт язмача рәвештә диләнкенең (кишәрлек урманчылыгын, урман кварталы номерын, урман-таксация бүлемтеге номерын, диләнке номерын) урнашкан урынын, диләнкенең мәйданын, агач материалының күләмен һәм

агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу буенча билгеләнгән (озынайтылган) вакытны (датаны) күрсәтеп бирелә.

Агач материалы эзерләү өчен урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

2.2. Урманнардан чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 31 статьясы һәм Россия Табигать министрлыгының «Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 911 номерлы боерыгы белән регламентлаштырыла.

Чәер эзерләү ылыслы өлгергән һәм картайган агачлыкларда гамәлгә ашырыла, алар кирт ясау буенча билгеләнгән чор тәмамлангач агач материалы эзерләү өчен билгеләнә.

Урманчылыкта урманнарны тәртипкә китергәндә кирт салу фонды ачыкланмады, чөнки кирт салу эше башкарылмый һәм алдагы исәпкә алу чорына проекланмый һәм таблица тутырылмый. Шуңа бәйле рәвештә, урманчылык буенча урман хужалыгы регламентында кирт салу төрләре, агачларда каррлар күләме һәм агачларның диаметрына карап, каррлар арасындагы каешларның киңлеген, урманнардан чәер эзерләү өчен файдалану чорлары каралмый.

17 нче таблица

Агачларга кирт салу фонды

мәйданы, мең гектар

Т/с	Күрсәткечләр	Кирт салу		
		урманнарның максатчан билгеләнеше		
		яклаучы урманнар	эксплуатация урманнары	жәмгысе
1	2	3	4	5
1	Кирт салуга яраклы, өлгергән һәм картайган утыртмалар, барлыгы:	-	-	-
	алардан:	-	-	-
1.1	кирт салуга жәлеп ителмәгән	-	-	-
1.2	кирт салу буенча табышлы түгел	-	-	-
2	Ел саен кирт салу күләме	-	-	-

2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану РФ Урман кодексының 32 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерыгы, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнардаң файдалану рөхсәт ителгән урман кварталларының һәм аларның өлешләренен исемлекләре 8 нче таблицада күрсәтелә.

2.3.1. Урманнардаң агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен урманнардаң рөхсәтле файдалануның ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре 18 нче таблицада китерелде.

18 нче таблица

Агач булмаган урман ресурслары эзерләү өчен урманнардаң рөхсәтле файдалану параметрлары

Т/с	Агач булмаган урман ресурсы төре	Үлчәү берәмлеге	Эзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Туз	тонна	15
2.	Агачларның, куакларның кайрысы	тонна	0,5
3.	Озын корыган ботак	тонна	50
4.	Ботаказык	тонна	150
5.	Чыршы һәм нарат ботакалары	тонна	245
6.	Чыршылар һәм (яки) яңа ел бәйрәмнәре өчен башка ылыслы токым агачлары	данә	640
7.	Мунчала	тонна	16,5

Агач булмаган урман ресурсларының классификациясе бар, аның нигезендә ресурсларны, барлыкка килү (эзерлек) урынына, ресурсны исәпкә алу (бәяләү) ысулына, файдалану холкына карап, 3 төркемгә бүлү каралган.

2.3.2. Урманнардаң агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнардаң рөхсәтле файдалану чорлары урман кишәрлегенен аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4. Урманнардаң азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнардаң файдалану РФ Урман кодексының 34, 35 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу кагыйдәләре, «Татарстан Республикасында урманнардаң файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Азык-төлөк урман ресурстарына кыргый жимешлөр, жыләкләр, чикләвекләр, гөмбәләр, орлыклар, каен суты һәм башка урман ресурстары керә.

Азык-төлөк урман ресурстары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу гражданнар, юридик затлар тарафыннан эшкуарлык максатларында, шулай ук гражданнар тарафыннан - шәхси ихтыяжлар өчен гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Эшкуарлык эшчәнлегә максатларында азык-төлөк урман ресурстарын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

Шәхси ихтыяжларда азык-төлөк урман ресурстары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу РФ Урман кодексының 11 статьясының 1 өлешенә ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Чикләрендә азык-төлөк урман ресурстары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталлары һәм аларның өлешләре исемлегә 8 нче таблицادا күрсәтелгән.

2.4.1. Урманнарда азык-төлөк урман ресурстарын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Азык-төлөк урман ресурстары эзерләгәндә һәм дару үсемлекләрен жыйганда ел саен урманнарда рөхсәтле файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре 19 нчы таблицادا китерелә.

19 нчы таблица

Азык-төлөк урман ресурстарын эзерләгәндә һәм дару үләннәрен жыеп алганда урманнарда файдалану параметрлары

Т/с	Азык-төлөк урман ресурстарының, дару үләннәренә төре	Үлчәү берәмлеге	Эзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
Азык-төлөк ресурстары			
1.	Жиләкләр: нарат жиләге	тонна	-
	Мүк жиләге	тонна	-
	Күк жиләк	тонна	-
	кура жиләге	тонна	1,5
	жир жиләге	тонна	0,5
	кара жиләк	тонна	-
	кызыл бөрлегән	тонна	-
	миләш, шомырт	тонна	3
	жәмгысе	тонна	5
2.	Гөмбә: ак	тонна	1
	майлы	тонна	10
	ал гөмбә	тонна	10
	кызыл гөмбә	тонна	5
	каен гөмбәсе	тонна	5
	гөреждәләр	тонна	2
	этәч гөмбәсе	тонна	-

	баллы гөмбә	тонна	10
	жәмгысе	тонна	42
3.	Агач сутлары - каен	тонна	250
Дару чималы			
4.	Сары мэтрүшкә, икеөйле кычыткан, ландыш, дикоподий, аю табаны, дару ромашкасы, акбаш, эт тигәнәге, канлы үлән, сазанак, песи үләне, сәдәп гөле, лапчатка, үги ана яфрагы, кыр наратбашы һ.б.	тонна	1,0 (коры килеш)
5.	Чага гөмбәсе	тонна	0,5

Жиләк, гөмбә һәм дару чималлары уңышының 60 процентына кадәр өлеше жирле халык тарафыннан үзләштерелә.

2.4.2. Әзерләү һәм жыеп алу вакытлары

Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен урманнардан рөхсәтле файдалану чорлары урман кишәрлегенә аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4.3. Агач сутлары әзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар

Каен суты әзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә 5 елдан да ким булмаган вакыт кала рөхсәт ителә.

Каен суты әзерләү сайланма кисүләр башкарыла торган утыртмаларда кирт салу ысулы белән гамәлгә ашырыла, кисүгә билгеләнгән агачлардан алу рөхсәт ителә.

Кисеп жибәрү өчен тулылыгы кимендә 0,4 һәм бер гектарга кимендә 200 данә агачлы, бонитетның I-III классларына караган урманның сәламәт өлеше сайлап алына. Кисеп жибәргәндә күкрәк биеклегендәге диаметры 20 см һәм аннан да юанрак булган агачларны билгелиләр.

Агач тамыры башланган жирдән 20-35 см биеклектә канал бораулау эшләрен башкаралар. Агачта бер һәм аннан да күбрәк кирт салу тишекләре ясалган очракта, алар кәүсәнең бер ягында бер-берсеннән, сут бер савытка агып төшәрлек итеп, 8-15 см ераклыкта урнаштырыла.

Агач диаметрына карап, бораулана торган каналлар саны нормативлары таблицада китерелгән.

Агачның күкрәк биеклегендәге диаметры, см	Кирт салганда каналлар саны	Искәрмә
20-22	1	Диаметры 16 см булган агачларга кисәргә бер ел калгач кирт салу рөхсәт ителә, түбәндәгечә басым нормалары булганда: 16-20 см - 1 канал 21-24 см - 2 канал 25 см һәм күбрәк - 3 канал
23-27	2	
28-32	3	
33 һәм аннан күбрәк	3	

Кирт салу чоры тәмамланганнан соң, агачларның чирләп китүен кисәтү максатларында, тишекләр сагыз пастасы белән сылап куелырга яисә агач бөке белән ябылырга һәм вар, бакча замазкасы яисә известьлы балчык белән сылап куелырга тиеш.

2.4.4. Абага-кара абага эзерлөү

Азык-төлөк урман ресурстарын эзерлөү аларның үсентелеренэ зыян китермәслек алымнар белән гамәлгә ашырылырга тиеш. Үсемлекләрне тамыры белән йолкып алу, яфракларына һәм тамыр үзәгенэ зыян китерү тыела.

Кара абага чималын эзерлөү бер кишәрлектэ 3-4 ел дәвамында алып барыла. Аннары үсемлекләрне торгызу өчен тәнәфес кирәк: чималны бер тапкыр жыйган вакытта (бер сезонда) - 2-3 ел, ике тапкыр жыйган очракта - 3-4 ел.

2.4.5. Урманнарда азык-төлөк урман ресурстары эзерлөү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары

Дәүләт милкендә яисә муниципаль милектэ булган урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе РФ Урман кодексының 72 статьясының 3 өлеше нигезендә урманнарны азык-төлөк урман ресурстарын эзерлөү һәм дару үләннәрен жыеп алу өчен файдалану максатларында, РФ Урман кодексының 36, 43-46 статьяларында, 73.1 статьясының 3 өлешендәге 3 пункттында каралган очрактардан тыш, тугыз елдан кырык тугыз елга кадәрге чорга төзелә.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсенә вакыты урман хужалыгы регламентында урманнарда файдалану буенча каралган чорга туры китереп билгеләнә.

2.5. Урманнарда аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Аучылык хужалыгы кыргый хайваннарның популяцияләре белән рациональ идарә итү һәм ел саен продукция алу рәвешендә урманнарда комплекслы файдалануга үз өлешен кертә.

Ау 209-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарда аучылык хужалыгы алып бару һәм ауны гамәлгә ашыру өчен файдалану РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары белән регламентлана.

Урманнарда аучылык хужалыгын алып бару өчен файдалануны хокукый жайга салу Россия ТРЭМның «Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урманнарда файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлекләрен бирмичә аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урманнарда файдалану очрактары исемлеген раслау турында» 2017 елның 12 декабрендәге 661 номерлы боерыгы, Россия Федерациясә Хөкүмәтенә «Аучылык инфраструктурасына карый торган объектлар исемлеге турында» 2017 елның 11 июлендәге 1469-р номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Аучылык биләмәләре чикләренә хокукый режимында аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен башкару рәхсәт ителә торган жирләр кертелә.

Аучылык биләмәләре түбәндәгеләргә бүленә:

1) 209-ФЗ номерлы федераль законда каралган нигезләрдә юридик затлар, шәхси эшқуарлар тарафыннан файдаланыла торган аучылык биләмәләре (алга таба -

беркетелгән аучылык биләмәләре);

2) ау максатларында физик затлар ирекле йөри алу хокукына ия булган аучылык биләмәләре (алга таба - гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре).

Гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре Россия Федерациясе субъектындагы аучылык биләмәләренең гомуми мәйданында кимендә егерме процентын тәшкил итәргә тиеш.

Аучылык биләмәләре ауның бер яки берничә төрөн гамәлгә ашыру өчен кулланылырга мөмкин.

Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелде.

2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары

Урман хужалыгы чараларын һәм урманнардан файдалануны проектлаганда саклау максатлары өчен өстәмә рәвештә түбәндәгеләр карала:

1) махсус якланучы кишәрлекләргә аерып чыгару өчен урман тавыгының гөлдәрәү урыннарын, сулыкларны, кондызлар урнашып яши башлаган жирләргә картага төшерү;

2) көртлекләргә һәм суерларның гөлдәрәү урыннарында урман культуралары житештерүдән баш тарту;

3) жәнлекләр оя кора торган урыннарда һәм жәйге чорда яшә кыргый хайваннар туплану урыннарында эшләргә чикләү;

4) агулы химикатлар һәм минерал ашламалар куллануны чикләү;

5) кисүләрдән соң усак һәм башка токымнар шытып чыккан урыннарда 5-10 ел урман культуралары житештерүдән баш тарту.

2.6. Авыл хужалыгын алып бару өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары, балыкчылыкны гамәлгә ашыру, һәм авыл балыкчылыктан тыш

Урманнардан файдалану авыл хужалыгын алып бару Россия Табиғат министрлыгының 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерыгы белән расланган «Урманнардан авыл хужалыгын алып бару өчен файдалану кагыйдәләре һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яисә билгеләмичә, урман кишәрлеге бирмичә генә авыл хужалыгы алып бару өчен урманнардан файдалану исемлеге» нигезендә регламентлана.

Урманнар авыл хужалыгын алып бару (печән чабу, авыл хужалыгы терлекләрен көтү, умартачылык, төньяк боланчылык, товарлык аквакультурасы (товарлык балыкчылык), авыл хужалыгы культураларын үстерү һәм башка төрле авыл хужалыгы эшчәнлегенә) өчен кулланылырга мөмкин.

Авыл хужалыгын алып бару өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелгән.

2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

20 нче таблица

Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

Т/с	Файдалану төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Сөрүлектән файдалану	гектар	10
2.	Печән чабу	гектар	45
3.	Терлек көтү		
	а) урманда	мең гектар /баш	-
	б) утлавыкларда	гектар/баш	44/180
4.	Умартачылык		
	а) бал бирүчеләр		
	- юкә	гектар	13000
	- үләннәр	гектар	631
	б) бал продуктлылыгы, шул исәптән:		
	- юкә	кг/гектар	500
	- үләннәр	кг/гектар	100
	в) умарта оялары күләмен тээмин итү мөмкинлеге	Саны	908

2.7. Урманнардан фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 40 статьясына ярашлы рәвештә урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану урманчылыкның барча территориясендә гамәлгә ашырылырга мөмкин. Урманнардан файдалану Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген башкару өчен файдалану кагыйдәләре белән регламентлана.

Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелде.

2.8. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

2.8.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары

Рекреация эшчәнлегенә РФ Урман кодексында ял итү, туристлык, физкультура-савыктыру һәм спорт эшчәнлеген оештыруга кагылышлы эшчәнлек буларак карала.

Урманнардан күздә тотылганча файдалану (РФ Урман кодексының 41 статьясы) урман кишәрлекләрен бирүне таләп итә торган, ләкин урман ресурсларын алмыйча гамәлгә ашырыла, тапшырылган урман кишәрлекләрендә кирәкле урман

инфраструктурасы төзелә, урман инфраструктурасын төзүгә, реконструкцияләүгә бәйлә булмаган объектларны төзү, реконструкцияләү рөхсәт ителә, шул исәптән капитал булмаган төзелмәләр һәм корылмалар, территорияне төзекләндерү башкарыла (РФ Урман кодексының 13, 21, 41 статьялары).

Рекреация эшчәнлеген оештыру үзенчәлекләре Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерыгы белән расланган Рекреация эшчәнлеген башкару өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрендә бәян ителгән.

2.8.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйлә зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлегә

Кишәрлек урманчылыклары буенча рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлегә әлегә регламентның 8 нче таблицасында китерелгән.

Чикләрендә рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру объектларын төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү күздә тотылган урманнарны үзләштерүнең планлаштырыла торган зоналары түбәндәге таблицада китерелә.

Урманчылык	Кишәрлек урманчылыгы	квартал №	Файдаланучының, объектның исеме	Планлаштырыла торган чаралар
1	2	3	4	5
Лаеш	Питрәч	76, 79, 80	Питрәч районының «Комплекслы балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе» өстәмә белем бирү муниципаль бюджет мәгариф учреждениесе	Рекреация зоналарын үстерү максатларында чаңгы һәм жәяүле юллары өчен маршрут булдыру планлаштырыла
Лаеш	Питрәч	76	Питрәч районының «Комплекслы балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе» өстәмә белем бирү муниципаль бюджет мәгариф учреждениесе	Халыкны ял иттерү һәм савыктыру максатларында спорт корылмаларын төзү планлаштырыла
Лаеш	Питрәч	77	«Фехтование буенча республика олимпия резервы спорт мәктәбе» дәүләт автоном учреждениесенә «Олимп» спорт-савыктыру лагере	Үзгәртеп кору максатларында физкультура-савыктыру корылмаларын төзү планлаштырыла

2.8.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү

Рекреацияләү зоналары вазифаи зоналарга түбәндәгечә бүлгәләнә:

1. Интенсив кулланылышы.
2. Уртача кулланылышы.
3. Концентрацияле ял итүгә бәйлә.

4. Резерватлы.
5. Заказник.
6. Катгый режимлы.
7. Хужалык.

2.8.4. Урман кишэрлеклэрэндэ капитал булмаган төзелгән, корылмалар исемлеге һәм аларны төзеклэндерү нормативлары

Рекреация билгеләнешендәге урманнарда территорияне төзеклэндерү нормалары (гомуми майданның 100 гектары буенча)

Т/с	Төзеклэндерү элементларының аталышы	Яшел зона		Чикләрендәге (1 чм маршрутка) актив ял итүгә бәйле
		Актив ял	Һава сулап йөрү	
1	2	3	4	5
1.	Вак таштан, йөри торган өлеше 4,5 м (км) киңлегендә булган машина белән килү юллары	0,15	0,02	-
2.	Биләмәләр эчендәге вак ташлы, өслеге 3 м (км) киңлегендә булган юллар	1,8	0,5	-
3.	15 машинага исәпләнгән, грунтлы, гравий белән вак таш кушылган автотукталышлар (данә)	0,25	0,03	-
4.	Жәяүләп йөри торган сукмаklar (км)	-	0,04	-
5.	4 урынлы утыргычлар (данә)	18	3	1
6.	6 урынга исәпләнгән пикник өстәлләре (данә)	7	0,6	-
7.	Янгырдан ышыклану урыннары (данә)	1,5	0,2	0,2
8.	Азык эзерләү урыннары (данә)	3,5	0,5	0,6
9.	Чүплек савытлары (данә)	30	-	-
10.	Чүп жыю жайланмалары (данә)	3,5	-	-
11.	Бәдрәфләр (данә)	0,18	-	-
12.	Спорт һәм уен майданчыклары, кв.метр	37	-	5
13.	Елгаларда һәм сулыкларда су коенып, кызына торган урыннар, кв.метр	90	15	-
14.	Пляж кабиналары (данә)	0,18	0,02	-
15.	Беседкалар (данә)	0,17	-	-
16.	Күрсәткечләр (данә)	1,5	0,2	0,4
17.	Күренеш нокталары (данә)	0,7	0,1	0,3
18.	Коелар һәм чишмәләр (данә)	0,02	0,01	0,1
19.	Туристларга палаткалар кую урыннары, кв.метр	50	-	20

2.8.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары

Рекреация эшчәнлегендә урманнарында хужалык эшчәнлегендә халыкны ял иттерү өчен иң яхшы шартларны оештыруга, эстетик һәм санитар-гигиеник таләпләргә җавап бирә торган урман ландшафтларын саклауга һәм яхшыртуга, ландшафтларның типларын рациональ (оптималь) ярашлылыгын билгеләүгә юнәлдерелгән булырга тиеш.

Рекреация билгеләнешендәге урманнар өчен эшләрнең әһәмиятле элементы булып аларның территорияләрен төзеклэндерү тора, ул юллар төзү һәм

ремонтлаудан, ял итү өчен урыннар һәм мәйданчыклар корудан, кече архитектура формаларын, урман скульптурасын урнаштырудан, төрле урман янғынлары корылмаларын төзүдән һәм башка төрле чараларны гамәлгә ашырудан гыйбарәт. Юл-сукмак челтәре барча территорияне бердәм композиция бөтенлегенә берләштерергә тиеш.

Рекреация басымы йогынтысында урман тирәлегенә үзгәрү дәрәжәсен ял итү режимы билгели, ә ял режимы - урманнарның территориясен оештыруны.

Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдаланганда урман кишәрлекләрендә капитал булмаган төзелмәләр, корылмалар исемлегенә һәм аларны төзекләндерү нормативлары өстәмә тикшерүләр уздырганнан соң урманнарны үзләштерү проектларында аталган максатларда (ял, туризм оештыру, физик культура-савыктыру, спорт эшчәнлегенә һ.б.) файдалану өчен тапшырылган конкрет урман кишәрлегенә өчен бирелә.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.9. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү билгеле бер токым (максатчан токым) урман үсемлекләрен үстерүгә бәйле эшқуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Билегеле бер токым урман утыртмаларына алар хисабыннан алдан билгеле сыйфатламалары булган агач материалын алу тәэмин ителә торган ясалма утыртылган урман утыртмалары карый.

Урман плантацияләре урман фонды жирләрендә дә, башка категориядәге жирләрдә дә оештырыла ала.

Гражданнарга, юридик затларга урман плантацияләрен ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен урман кишәрлекләре - РФ Урман кодексы нигезендә, жир кишәрлекләре - жир законнары нигезендә арендага тапшырыла.

Урман плантацияләрендә урман утыртмаларын кисү һәм урман утыртмаларына кирт салу эшләрен башкару чикләмәләрсез рөхсәт ителә.

Урманчылыкта урман плантацияләре, урман плантацияләрен техник проектлау материаллары юк, урманчылыкта урман плантацияләренә нигез салу өчен махсус тикшерүләр уздырылмады.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.10. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман жимешләрен, жиләкләрне, декоратив үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү жимешләр, декоратив үсемлекләр, дару үләннәре, жиләкләр һәм башка шуңа

охшаш урман ресурсларын алуға бэйле эшмәкәрлек эшчәнлегеннән гыйбарәт. Урманнардан файдалануның әлеге төре Россия Табиғат министрлығының 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана һәм урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жириләре составындагы урмансыз жириләр, шулай ук урман булып житешмәгән диләнкеләр, аланнар һәм урман культураларын утыртканчыга кадәр урманның табиғый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман утыртмалары белән капланмаган жириләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшкә яраклы үзлеге беткән торфлыклар һ.б.) жириләр файдаланыла.

Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин.

Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә яки тыелырга мөмкин.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Кишәрлек урманчылыклары буенча жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелгән.

2.11. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү урманнарны торгызу һәм үрчәтү максатларында тормышка ашырыла торган эшқуарлык эшчәнлеге булып тора.

Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан билгеләнә.

Урман питомниклары булдыру һәм алардан файдалану өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә мөмкин.

Урман питомниклары төзү һәм аларны файдалану, әгәр мондый эшчәнлек аларның хокукый режимына каршы килмәсә, урман фонды жириләрендә һәм башка категория жириләрдә рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы).

Урман питомникларында кәлшәләр, үсентеләр үстерү өчен яхшыртылган һәм сортлы урман үсемлекләре кулланыла, әгәр мондый орлыклар юк икән, урман үсемлекләренең нормаль орлыклары кулланыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман питомниклары оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Урман питомниклары булдыру һәм аларны кишәрлек урманчылыклары буенча

эксплуатацияләү өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге элегә Регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

Хәзерге вакытта Лаеш урманчылыгы чикләрендә ике даими урман питомнигы бар, аларда төп урман хасил итүче токымнар үстерелә.

2.12. Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану Россия Федерациясә Урман кодексының 43 статьясы нигезендә жайга салына.

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре һәм урманчылыкларның кишәрлек урманчылыклары кисемендә урман кишәрлекләренен урнашкан урыны 8 нче таблицада чагылдырылган.

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен дөүләт милегендә яки муниципаль милектә торган урман кишәрлекләре арендага бирелә яки үз вәкаләтләре чикләрендә дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары рөхсәтләре нигезендә бирелә. Урман кишәрлеген бирмичә генә урман фонды жирләрендә жир асты байлыкларын геологик өйрәнү эшләрен башкарырга рөхсәт ителә, әгәр мондый эшләрне башкару урман утыртмаларын кисүгә, капитал төзелеш объектларын төзүгә китермәсә.

Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, разведкалау һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен файдалану Россия Табигать министрлыгының «Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, разведкалауны һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану тәртибен һәм, жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру максатларында, урман кишәрлеге бирелмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә урманнардан файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару максатында урманнардан файдалана торган затлар түбәндәгеләрне тәэмин итә:

файдаланыла торган урманнарны һәм аның янәшәсендәге урман кырыйларын, ясалма һәм табигый су агып чыгу урыннарын төзелеш, сәнәгать, агач кисүдән калган, көнкүреш һәм бүтән калдыклардан, чүп-чарлардан даими рәвештә чистартып торуны; житештерү эшчәнлегә барышында жимерелгән юлларны, киптерү канауларын, дренаж системаларын, күперләрне, башка гидротехника корылмаларын, квартал баганаларын, квартал юлларын, аншлагларны, урманнар территориясен төзекләндерү элементларын торгызуны;

Россия Федерациясә законнарына ярашлы рәвештә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган, Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыруга бәйле объектларны тиешле эшләрне үтәү чорлары тәмамлану белән консервацияләүне яисә юк итүне һәм

күрсәтелгән объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) эксплуатацияләү өчен файдаланылган жирләрне рекультивацияләүне;

аталган затлар гаебе белән барлыкка килгән һәлакәт очраklarын һәм урман янғыннарын юкка чыгару, шулай ук башка шундый хәлләрне бетерү буенча кирәкле чаралар күрелүне;

сейсмик разведка эшләрен планлаштыру һәм үткөрү, шулай ук хәрәкәт составын һәм йөкләрне яңа урынга күчерү максатларында квартал ызаннары, урман юллары биләгән һәм урман утыртмалары белән капланмаган башка жирләрдән максимал рәвештә файдалануны.

РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була.

Әлегә агач материалы Россия Федерациясә Хөкүмәтенәң «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәгә 604 номерлы, «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату кагыйдәләренә һәм дөүләт яисә муниципаль милеккә электрон рәвештә оештыру һәм сату турында нигезләмәгә үзгәреш кертү һәм Россия Федерациясә Хөкүмәтенәң кайбер актларының һәм кайбер актларының аерым нигезләмәләренәң үз көчләрен югалтуын тану хакында» 2019 елның 17 октябрәндәгә 1341 номерлы карарлары нигезендә сатыла. РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендә РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдалану өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә агач материалы эзерләү өчен аукцион уздырмыйча урман кишәрлекләренәң аренда шартнамәләрен төзү каралган.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендәгә 3 пункттында 43, 45 статьяларда каралган очраklarда, дөүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлеген файдалануга алу шартнамәсә жир асты байлыklarыннан файдалануга лицензия гамәлдә булган чорга төзелә.

Кишәрлек урманчылыklarы буенча жир асты байлыklarын геологик өйрәнүне, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлегә әлегә Регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясә Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенәң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәгә 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясә Урман кодексына һәм Россия Федерациясенәң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәгә 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлегә максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясә чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.13. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 44 статьясы нигезендә сусаклагычларны, башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану су законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман законнары нормаларында билгеләнгәнчә, РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенә була.

Аталган агач материалы Россия Федерациясә Хөкүмәтенә «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясының 3 өлеше һәм 74 статьясының 3 өлеше нигезендә урман кишәрлекләре атап үтелгән максатларда дәүләт органнары карарлары нигезендә, аукционнар уздырмыйча гына, бер елдан алып кырык тугыз елга кадәр чорга арендага тапшырыла.

Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы нигезендә сусаклагычлар, башка ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү өчен бирелә.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлегә әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясә Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясә Урман кодексына һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясә чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.14. Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү

өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Россия Федерациясе Урман кодексының 21 статьясы нигезендә чыбыклы объектларга электр энергиясе тапшыру чыбыклары, элемент чыбыклары, юллар, торбаүткәргечләр һәм чыбыклы башка объектлар, шулай ук күрсәтелгән объектларның аерылгысыз технологик өлешен тәшкил итүче корылмалар керә.

Урманнардан элге төр файдалану РФ Урман кодексының 45 статьясы һәм Россия Табигать министрлыгының «Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшлätү өчен файдалану кагыйдälären һәм, сервитут, гавами сервитут билгелäп яки билгелämичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшлätү өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерыгы нигезендә регламентлана.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү өчен гражданнарга һәм юридик затларга урманчылыкның барча территориясе буйлап урман кишәрлекләрен даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшыру аренда хокукында гәмәлгә ашырылырга мөмкин, ә махсус якланучы урман кишәрлекләрендә фәкәт күрсәтелгән эшләрне урнаштыру ихтималының башка вариантлары булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре гражданнарга һәм юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы һәм 73.1 статьясының 3 өлеше нигезендә аукцион уздырмыйча кырык тугыз елга кадәр бирелә.

Чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында, барыннан элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда - торгызылмаган кисенте жирләре, янгыннан калган жирләр, бушлыклар, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланылырга тиеш.

Чыбыклы объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында арендага, даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылган урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кисү урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гәмәлгә ашырылырга тиеш. Урманнардан файдалануның элге төрендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан шушы рәвешле файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була (РФ Урман кодексының 20 статьясының 2 өлеше). Элге агач материалы Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

Гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм чыбыклы объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны тудыру өчен билгеләнгән сак һәм санитар-яклау зоналарында урман утыртмаларын кисү күрсәтелгән зоналарда билгеләнгән режимга туры китереп гәмәлгә ашырыла.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануда махсус шартлар билгеләү тәртибе турында» 2009

елның 24 февралендәге 160 номерлы карары нигезендә көчәнеше 1000 вольтка (алга таба - В) кадәр булган электр челтәрләре өчен түбәндәгечә саклык зонасы билгеләнә:

электр тапшыру буенча һава чыбыклары буйлап (биналарга кергү өлешендәге тармакларыннан тыш) жир өслегендә кырый үткәргечләр проекцияләреннән һәр ягыннан 2 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә (алар үз торышыннан читкә чыгып тормаганда);

жир астыннан электр тапшыручы кабель чыбыклары буйлап кырый кабельләрдән һәр ягыннан 1 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә.

1000 В югары булган электр челтәрләренең саклык зонасы киләсе таблицага туры китереп билгеләнә.

Көчәнеше 1000 В югары булган электр челтәрләренең саклык зонасы

Көчәнеш, киловольт	Саклык зонасы, м
1-20	10
35	15
110	20
150, 220	25
330, 500, +-400	30
750, +-750	40
1150	55

Торбаүткәргечләргә (алар нинди ысул белән салынган булса да) зыян салыну ихтималын булдырмас өчен саклык зоналары билгеләнә:

нефть, табигый газ, нефть продуктлары, нефть һәм ясалма углеводород газы транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, - торбаүткәргеч күчәрененең һәр ягыннан 25 м ераклыкта узучы шартлы сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

сыегайтылган углеводородлы газлар, тотрыклы булмаган бензин һәм конденсат транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, - торбаүткәргеч күчәрененең һәр ягыннан 100 м ераклыкта уза торган шартлы сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

күптармаклы торбаүткәргеч трассалары буйлап - кырый торбаүткәргечләреннән күчәрләреннән югарыда күрсәтелгән аралыкларда уза торган шартлы сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

су асты кичүләре буйлап - кичүләреннән кырый тармаклары күчәрләреннән һәр ягыннан 100 м аралыкта торучы параллель яссылыклардан гыйбарәт булган су өслегеннән төпкә кадәрге су тирәлегенә бер өлеш рәвешендә;

конденсатны саклау һәм газсызландыру савытлары, продукцияне аварияле чыгару өчен жир амбарлары тирәли - күрсәтелгән объектлар территориясе чикләреннән һәр ягыннан 50 м ераклыкта торучы, йомык сызык белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

продукцияне транспортка эзерләүче технологик жайланмалар, суырту һәм тутыру буенча төп һәм аралык насос станцияләре, резервуар парклары, компрессор һәм газ бүлү станцияләре, продукцияне үлчәү төеннәре, салу һәм бушату

эстакадалары, газны жир астында саклау станцияләре, нефть, нефть продуктларын жылыту пунктлары тирэли - күрсәтелгән объектларның территорияләре чикләреннән һәр ягыннан 100 м торучы йомык сызыклар белән чикләнгән жир кишәрлеге рәвешендә (Магистраль торбаүткәргечләре саклау кагыйдәләре (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1992 елның 24 апрелендәге 9 номерлы карары белән расланган) (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1994 елның 23 ноябрендәге 61 номерлы карары редакциясендә).

Аерып чыгару полосаларының чикләре аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгаруның Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы раслаган нормаларын исәпкә алып билгеләнә.

Аерып чыгару сызыкларының һәм саклык зоналарының үлчәме Россия Федерациясе Транспорт министрлыгының 2008 елның 6 августындагы 126 номерлы боерыгында билгеләнгән Тимер юлларны аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгару нормалары, шулай ук тимер юлларның саклык зоналарын исәпләп чыгару нормалары, жир корылышы, шәһәр төзелеше һәм проект документациясе, тимер юл линияләрен, төеннәрен һәм станцияләрен үстерүнең генераль схемалары нигезендә, шулай ук барлыкка килгән жирдән файдалану тәртибен һәм аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының элегрәк расланган зурлыкларын һәм чикләрен исәпкә алып билгеләнә.

Чыбыклы объектларны төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренендә исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенендә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенендә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.15. Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану агач материалыннан эшләнмәләр һәм мондый эшкәртүдән бүтән продукция житештерүгә бәйле булган эшқуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман

ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләре белән регламентлана.

Дәүләт милегендә яисә муниципаль милектәге урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга агач материалын һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен арендага бирелә.

Урманнарда агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе бер елдан башлап кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Әгәр федераль законнарда агач материалын һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртүне федераль дәүләт учреждениеләре тарафыннан гамәлгә ашыру рөхсәт ителсә, урман кишәрлекләре элекке учреждениеләргә күрсәтелгән максатка даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылырга мөмкин.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру максатларында, барыннан да элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда - кисүләрдән соң торгызылмаган кишәрлекләр, янгыннан калган жирләр, бушлыклар, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланыла.

Бүтән урман кишәрлекләреннән күрсәтелгән максатларда файдалану күрсәтелгән объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда рөхсәт ителә.

Яклаучы урманнарда урман эшкәртү инфраструктурасын оештыру тыела.

Урманнарны агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәге очраклар булдырылмаска тиеш:

урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив матдәләр белән) һәм урманнарда башка төрле тискәре йогынты ясау;

РФ Урман кодексының 53.5 статьясы нигезендә урманнарда урман куркынычсызлыгын тәмин итү максатларында транспорт чаралары белән үтеп керү.

Урманнарда агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча элекке регламентның 8 нче таблицасында китерелгән.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә элекке максатларда урманнарда файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.16. Урманнарда дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарны дини оешмалар 125-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен куллана ала.

Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә дини һәм хәйриячелек билгеләнешендәге биналарны, корылмаларны, төзелмәләрне торгызу рөхсәт ителә. Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре дини оешмаларга дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен түләүсез нигездә файдалануга тапшырыла (РФ Урман кодексының 47 статьясы).

Кишәрлек урманчылыклары буенча дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге элегә регламентның 8 нче таблицасында китерелгән.

2.17. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр

2.17.1. Урманнарда янғын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр

РФ Конституциясенең 9 статьясы һәм РФ Урман кодексының 51 статьясы нигезендә урманнар янғыннардан сакланырга тиеш.

Урманнарны янғыннардан саклау РФ Урман кодексы һәм 69-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә биологик, урманчылык, экологик һәм төбәк үзенчәлекләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла һәм урманнардагы янғыннарны булдырмый калуга, вакытында ачыклауга һәм сүндерүгә юнәлдерелгән оештыру, хокукый һәм багка чаралар комплексын үз эченә ала.

Урманнардан файдаланганда, аларны саклаганда, яклаганда, торгызганда, урманнарда бүтән төрле эшчәнлекне гамәлгә ашырганда, шулай ук урманнарда гражданнар йөргәндә урманнарда янғын куркынычсызлыгын тәмин итү буенча бердәм таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2020 елның 7 октябрендәге 1614 номерлы карары белән расланган Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрендә билгеләнгән. Урманнарда янғыннарны кисәтү һәм сүндерү чараларының төрләре, элегә чаралар белән урманнардан файдаланучы затларны тәмин итү нормативлары, урманнардан файдаланганда урман янғыннарын кисәтү һәм сүндерү чараларының булу нормалары Россия Табигать министрлыгының 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерыгында расланган. Урманнарның табигый янғын куркынычлыгы классификациясе, һава шартларына бәйле рәвештә урманнарда янғын куркынычы классификациясе 2011 елның 5 июлендәге 287 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган.

Урманнарны янғыннардан саклауның нәтижәлелеген арттыру максатларында Рослесхозның 1997 елның 19 декабрендәге 167 номерлы боерыгы белән Янғын-химия станцияләре турында нигезләмә расланган.

Лаеш урманчылыгы майданының янғын куркынычы классларына бүленеше таблицада күрсәтелгән.

Т/с	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Янғын чыгу куркынычы классы					жәмгысе	Уртача класс
		I.	II.	III.	IV.	V.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Питрәч	320	2164	3896	4646	1904	12930	3,4
2	Янтык	-	140	2222	5802	-	8164	3,7
3	Лаеш	270	922	2924	7892	461	12469	3,6
Урманчылык буенча барлыгы		590	3226	9042	18340	2365	33563	3,6
Процент		1,7	9,5	27,0	54,7	7,1	100,0	

Урманда янғын барлыкка килү һәм таралу ихтималы, шулай ук аның интенсивлыгы һава шартларына карап билгеләнә. Бу вакытта метеорологик шартлар арасында янучан материалларны дымландыру яки корыту процессларына бәйләсе зуррак әһәмияткә ия булып тора. Мондый факторларга түбәндәгеләр керә: явым-төшемнәр, һаваның дымлылыгы һәм һава температурасы, жыл һәм болытлылык.

Урманнарда һава торышына карап, янғын чыгу куркынычының федераль класслары

Урманнардагы янғын чыгу куркынычы классы	Комплекслы күрсәткеч зурлыгы	Янғын чыгу буенча куркыныч дәрәжәсе
I	2	3
I.	0 ... 300	Юк
II.	301 ... 1000	Аз
III.	1001 ... 4000	Уртача
IV.	4001 ... 10000	югары
V.	10 000 артык	Гадәттән тыш

Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарны янғынга каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелдәге 281 номерлы карарына, «Урманнарны янғынга каршы кору нормативлары раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәге 174 номерлы боерыгына таянып, регламентта табигый һәм икътисадый шартларны, урманнарның пирологик сыйфатламаларын, янғынның потенциал чыганаclarын исәпкә алып, янғынга каршы чаралар комплексы билгеләнә.

Янғынга каршы кору чараларының ел саен башкарыла торган күләме киләсе таблицада күрсәтелә.

Янғынга каршы кору буенча чаралар күләме

Т/с	Чаралар исеме	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Кисәтү чаралары		
1.1	Даими күргәзмәләр һәм витриналар	данә	1
1.2	Даими стендлар	данә	3
1.3	Кисәтүче аншлагллар	данә	6
1.4	Авыл хужалыгы формированиеләре вәкилләре белән кинәшмәләр	данә	зарурлыкка карап даими
1.5	Шлагбаумнар урнаштыру	данә	3
1.6	Ял итү һәм тәмәке тарту урыннарын оештыру	данә	10
2.	Янғыннар таралуны чикләү чаралары		
2.1	Янғынга каршы киртәләр, чокырлар ясау	км	планлаштырылмы

Т/с	Чаралар исеме	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә торган күләме
1	2	3	4
			й
2.2	Янгынга каршы минераллаштырылган полосалар урнаштыру (ел саен)	км	150
2.3	Янгынга каршы минераллаштырылган полосаларны чистарту һәм яңарту (ел саен)	км	280
2.4	Ызаннарны чистарту	км	16
3.	Юллар төзелеше		
3.1	Янгынга каршы юллар төзелеше	км	15
3.2	Янгынга каршы билгеләнештә юлларны үзгәртеп кору	км	30
4.	Дозор-сак хезмәте		
4.1	2 типлы ЯХС карап тоту	данә	1
4.2	Вақытлы янгын сакчыларын яллау	кеше	4
5.	Янгыннарга каршы көрәш чаралары		
5.1	Я/к су белән тәмин итү чыганаclarына килү юллары ясау	данә	-
5.2	Янгынга каршы инвентарь туплау пунктлары оештыру	данә	3
5.3	Янгын сүндерү сулыклары ясау	данә	-
6.	Янгынга каршы жайланмалар сатып алу		
6.1	Урман-янгын сүндерү автомашиналары	данә	1
6.2	Кече урман-патруль комплексы	данә	2
6.3	Ярымтагылма-цистерна	данә	1
6.4	Культиватор	данә	1
6.5	Урман сабаны	данә	1
6.6	Навигатор	данә	2
6.7	Янгын мотопомпалары	данә	2
6.8	Басымлы янгын жиңсәләре	Погонлы метр	1000
6.9	кабызгыч аппаратлар	данә	10
6.10	бензин пычкылары	данә	10
6.11	Ранецлы урман янгын сүндергечләре	данә	30
6.12	Кул кораллары		
	көрәкләр	данә	30
	Балталар	данә	20
	тәкмәннәр	данә	20
	тырмалар	данә	20
	аркылы пычкылар	данә	10
7.	Янгын чыгу куркынычын мониторинглау	мең гектар	33,6 (ел саен)
	Урманнарны янгыннардан саклау буенча планлаштырылган чараларга ел саен киткән чыгымнар күләме, барлыгы	мең сум	Республика буенча тулаем каралган
	шул исәптән		
	- Урман янгыннарын сүндерү системалары һәм чаралар булдыру (ПНВ, радио-телефон элементсен, моторлы транспортны карап тоту, янгын сакчылары яллау)	мең сум	-»-
	- Урман янгыннарын сүндерү	мең сум	-»-
	- Авиапатруль	мең сум	-»-
	- Башка төрле чаралар (ш.и. янгынга каршы пропаганда)	мең сум	-»-

Урманнарда янгынга каршы профилактика уздыруда урман янгыннарына каршы пропаганда эһәмиятле роль уйный, ул урманнарны саклау һәм урман янгыннарын булдырмый калуга җаваплылык рухында җәмәгатьчелек фикерен һәм аерым кешеләрнең карашларын формалаштыру максатында аңга планлы рәвештә йогынты ясауга юнәлдерелгән мәгълүмат-пропаганда чаралары һәм гамәлләре

жыелмасыннан гыйбарэт. Урман янгыннарына каршы пропаганда максатчан, оператив булырга, ел чорына, урманнарда халыкның конкрет төркеме тарафыннан башкарыла торган эшчәнлекнең (ял итү, агач эзерләү, экспедицияләр һ.б.) торышына һәм холкына туры килергә, конкрет фактларны үз эченә алырга тиеш, ә басма матбугат чаралары эчтәлекле, кызыклы һәм образлы булырга тиеш.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары белән расланган Урман янгыннарын сүндерү планын һәм аның формасын эшләү һәм раслау кагыйдәләре нигезендә ел саен Урман янгыннарын сүндерү планы раслана.

2.17.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын бетерү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары)

Урманнарны яклау урманнарда зарарлы организмнарны ачыклауга һәм аларның таралуын кисәтүгә, ә зарарлы организм чыганаклары барлыкка килгән очракта, аларны бетерүгә юнәлдерелгән.

Урманнарны яклау дәүләт хакимияте органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны зарарлы организмнардан яклау РФ Урман кодексының 60.1-60.11 статьялары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2020 елның 9 декабрдәге 2047 номерлы карары белән расланган Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре (алга таба - Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарда санитар куркынычсызлык чараларын түбәндәгеләрне үз эченә ала: урманны саклау, урман авыруларына дәүләт мониторингы, урман авырулары буенча тикшерүләр үткөрү, зарарлы организмнар таралуын кисәтү, урманнарда санитар куркынычсызлыкның башка чаралары.

Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан урман фонды жирләрендә урманнарны яклау районнарына бүлү «Рослесозащита» федераль бюджет учреждениесе филиалы - Татарстан Республикасы Урманнарны яклау үзәге тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урманнарны яклау районнарына бүлү тәртибе Россия Табигать министрлыгының 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерыгы (2020 елның 27 февралдәге редакциясендә) белән расланган.

Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе шулай ук «Рослесозащита» федераль бюджет учреждениесе филиалы - Татарстан Республикасы Урманнарны яклау үзәге тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе Россия Табигать министрлыгының 2017 елның 5 апрелдәге 156 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман авырулары буенча тикшеренүләр (алга таба - УАТ) урманнарда урман авырулары буенча дәүләт мониторингы белешмәләрен, шулай ук урманнарның

санитар һәм урман авыруларына бәйлә торышы турында башка мәғлүматларны исәпкә алып уздырыла.

Урман авырулары буенча тикшеренүләр үткәрү тәртибе, урман авыруларын тикшерү актының рәвеше Россия Табигать министрлығының 2020 елның 9 ноябрәндәге 910 номерлы боерыгы белән расланган.

УАТ урман кишәрлекләренә хәзерге санитар һәм урман авырулары буенча торышы турында мәғлүмат алу, шулай ук зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын нигезләү һәм билгеләү максатларында уздырыла.

УАТ материаллары нигезендә санитар-савыктыру чаралары (алга таба - ССЧ) уздырыла.

ССЧ урман утыртмаларының санитар торышын яхшырту, зарарлы организмнар таралу куркынычын киметү, урман утыртмаларының үзләренә максатчан функцияләрен үтәвен тәмин итү, шулай ук тискәре факторлар йогынтысыннан килгән зыянны киметү максатында РФ Табигать министрлығының 2020 елның 9 ноябрәндәге 912 номерлы боерыгы белән расланган Зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләре нигезендә уздырыла.

Зыянлы организмнарның таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрендә зыянлы организмнарға каршы көрәш алып бару буенча санитар-савыктыру, профилактикалау һәм агитацияләү чараларын, аларның чиратын һәм башкару тәртибен үз эченә ала торган урман хужалыгы эшләренә комплекс тасвирлана.

Махсус сакланыла торган табигать территорияләрендә урнашкан урманнарда зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын уздыру территорияләре махсус саклау режимын исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисүнең, матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агач материалын, шулай ук аварияле агачларны жыештыруның планлаштырылган күләмнәре 21 нче таблицада китерелә.

21 нчы таблица

Санитар-савыктыру чараларының нормативлары һәм параметрлары

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Яклагыч урманнар Ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	750,1	42,2	707,9	-	354,1	1104,2
		мең куб.метр	14,3	8,5	5,8	-	6,1	20,4
2	Кабатлану чоры	ел						
3	Ел саен файдалану							

Т/с	Күрсәткеләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Авари-яле агачларны жыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмаган торган агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	369,1	11,4	357,7	-	37,1	406,2
		мең куб.метр	13	1,8	11,2	-	0,5	13,5
2	Кабатлану чоры	ел						
3	Ел саен файдалану күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Йомшак яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	4747,8	368,6	4379,2	-	67,6	4815,4
		мең куб.метр	214,6	92,9	121,7	-	1	215,6
2	Кабатлану чоры	ел				-		
3	Ел саен файдалану күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Яклагыч урманнар буенча жәмгысе								
1	Урманчылык таләпләре	гектар	5867	422,2	5444,8	-	458,8	6325,8

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Авари-яле агачларны жыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	буенча ачыкланган фонд	мең куб.метр	241,9	103,2	138,7	-	7,6	249,5
2	Кабатлану чоры	ел						
3	Ел саен файдалану күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган эшкә яраклы	мең куб.метр						
эксплуатация урманнары ылысы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	84,4	42,2	42,2	-	20,5	104,9
		мең куб.метр	10,7	8,4	2,3	-	0,4	11,1
2	Кабатлану чоры	ел						
3	Ел саен файдалану күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган эшкә яраклы	мең куб.метр						
Каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар						
		мең куб.метр						
2	Кабатлану чоры	ел						
3	Ел саен файдалану күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә	мең						

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Авари-яле ағачларны жыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган ағачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	әйләндереп була торган	куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Йомшак яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	720	43,4	676,6	-	35,8	755,8
		мең куб.метр	38,4	0,9	37,5	-	0,7	39,1
2	Кабатлану чоры	ел						
3	Ел саен файдалану күләме							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас							
	тамыр	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
эксплуатация урманнары буенча жәмгысе								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	804,4	85,6	718,8	-	56,3	860,7
		мең куб.метр	49,1	9,3	39,8	-	1,1	50,2
2	Кисү яисә жыештыру чоры							
3	Ағач әзерләү буенча ел саен алырга рөхсәт ителә торган күләм							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Урманчылык буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1527,2	211,3	1315,9	-	610,1	2137,3
		мең куб.метр	291	112,5	178,5	-	8,7	299,7
2	Кисү яисә жыештыру чоры							
		Мәйданы	гектар					
	сайлап алына торган запас	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә	мең						

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Авари-яле агачларны жыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	әйләндереп була торган	куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Шул исәптән:								
Ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	834,5	84,4	750,1	-	374,6	1209,1
		мең куб.метр	25,0	16,9	8,1	-	6,5	31,5
2	Кисү яисә жыештыру чоры							
3	Агач әзерләү буенча ел саен алырга рөхсәт ителә торган күләм							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	325,7	2,9	322,8	-	42,2	367,9
		мең куб.метр	13	1,8	11,2	-	0,5	13,5
2	Кисү яисә жыештыру чоры							
3	Агач әзерләү буенча ел саен алырга рөхсәт ителә торган күләм							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган запас	мең куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						
	эшкә яраклы	мең куб.метр						
Йомшак яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	367	124	243	-	193,3	560,3
		мең куб.метр	253	93,8	159,2	-	1,7	254,7
2	Кисү яисә жыештыру чоры							
3	Агач әзерләү буенча ел саен алырга рөхсәт ителә торган күләм							
	Мәйданы	гектар						
	сайлап алына торган	мең						

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Авари-яле агачларны жыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмай торган агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	запас	куб.метр						
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр						

Искәrmә: Санитар-савыктыру чараларының күләменә урман авырулары буенча тикшерүләр акты нигезендә үзгәрешләр кертелә («Урманнарны зарарлы организмнардан яклауны жайга салуны камилләштерү өлешендә Россия Федерациясе Урман кодексына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 30 декабрендәге 455 номерлы федераль закон буенча).

Урманны яклау буенча чаралар күләме корткычларның яңа чыганаclarы һәм урман авырулары барлыкка килүгә бәйлә рәвештә һәм утыртмаларның санитар торышы үзгәрүгә карап үзгәртелергә тиеш.

УАТ нәтижеләре профилактика чараларын планлаштыру нигезе булып тора. Профилактика чараларын планлаштыру нәтижеләре урман хужалыгы регламентларында һәм урманнарны үзләштерү проектларында чагылдырыла.

22 нче таблица

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү буенча профилактика һәм башка төрле чараларның параметрлары

Чараның атамасы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1	2	3	4	5
1. Профилактик				
1.1. урман хужалыгы				
Урман авырулары ягыннан тикшеренү	гектар	10000	15.05 башлап	1000
Туфрак казулар	чокыр	1500	15.10 кадәр	150
Яңа киселгән агачларны (аучылык агачларын) сайлау	куб.метр	Зарурлыкка карап.		
1.2. Биотехник				
Оялыklar ясау	данә/ мең гектар	1	15.05 башлап 15.10 кадәр	ел саен
Оялыklarны төзәтү	данә/ мең гектар	1		
Кырмыскалыкларны киртәләү	данә/киш.урм	5		5

Чараның атамасы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1	2	3	4	5
2. Оештыру-хужалык				
Корткыч һәм авыру чыганаclarы барлыкка килүне күзәтеш тору	мең гектар	33,6	15.05 башлап 15.10 кадәр	33,6
Урманны яклау почмаclarы оештыру	данә	30		3
Урманны саклау буенча лаборатория жайланмаларын, күрсәтмә пособиеләрне, әдәбият сатып алу	сум	Зарурлыкка карап		
Урманны яclarга өндәү	сум	Зарурлыкка карап		

23 нче таблица

Зарарлы организмнарның чыганаclarын юкка чыгару чараларының параметрлары

Чараның атамасы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
Урман авырулары ягыннан тикшеренү	гектар	10000	10	1000
Туфрак казулар	чокыр	150	10	15

2.17.3. Урманнарны торгызуга карата таләпләр

Киселгән, һәлак булган, зарар күргән урманнар торгызылырга тиешле.

РФ Урман кодексының 61 статьясының 2 пункты нигезендә урманнарны торгызу түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) урман орлыкчылыгы;
- 2) урманнарны торгызу;
- 3) урманнарны карау;
- 4) урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү.

Урман орлыкчылыгы 149-ФЗ номерлы федераль закон һәм РФ Урман кодексының 65 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу РФ Урман кодексының 61, 62 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 4 декабрдәге 1014 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләре (алга таба - Урманнарны торгызу кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны үрчетү РФ Урман кодексының 63 статьясы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2020 елның 30 июлендәге 541 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны үрчетү кагыйдәләре (алга таба - Урманнарны үрчетү кагыйдәләре) нигезендә башкарыла. Урманчылыкта төп урман барлыкка китерүче токимнар булып гади нарат, Европа чыршысы, Себер карагае, сабакчалы имән, вак яфраклы юкә, иенке каен, гади усақ, корычагач, өрәңге, тирәк тора.

Урманнарны карау РФ Урман кодексының 64 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Урманнарны карау кагыйдэләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы (алга таба - Урманнарны карау кагыйдэләре) белән регламентлана.

Урманнарны карау эшләре урманнарны урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе, урман кишәрлегеннән даими (вакыты чикләнмичә) файдалану хокукы яки урман кишәрлегеннән түләүсез нигездә файдалану хокукы нигезендә файдаланучы затлар тарафыннан яки дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренен РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында, РФ Урман кодексының 19 статьясында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә (алга таба - дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары) гамәлгә ашырылырга тиеш.

Урманнарны тәрбия кылу эшләре Урманнарны тәрбия кылу кагыйдэләренен туры китереп, чара төрләре буенча Россия Федерациясе субъектларының урман планнарында, урманчылыкларның (урман паркларының) урман хужалыгы регламентларында, урманнарны үзләштерү проектларында күрсәтелгән күләмнәрдә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны карап тоту чараларына урман утыртмаларын карау максатларында уздырыла торган кисүләр; агроурман-меолиоратив чаралар; бүтән чаралар, шул исәптән урман утыртмаларын яңарту; урман утыртмаларының формасын үзгәртү; урман утыртмаларын реконструкцияләү; урманнарны урманчылык-урман яклау буенча тәрбияләү; урманның яңарышын, шытымнарын һәм утыртмаларның башка кыйммәтле компонентларын (тәрбия объектларын) карау; урманнарны рекреацион-ландшафт тәрбияләү; урманнарны карау буенча ярдәмче төрләр; урманнарны карауның махсус төрләре керә.

Урманнарны карау чаралары эксплуатация урманнарының максатчан билгеләнешен, яклаучы урманнарның һәм махсус якланучы урман кишәрлекләренен категорияләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Эксплуатация урманнарында урманнарны тәрбия кылу чаралары урманнарның продуктлылыгын арттыруга, югары сыйфатлы агач материалы һәм агач булмаган урман ресурслары алуга юнәлдерелгән.

Эксплуатация урманнарында ясалма һәм табигый барлыкка килгән, агач материалына ихтыяж зур булган максатчан агач токымнарына карата тәрбияви чаралар башкарыла. Максатчан агач токымнары Россия Федерациясе субъектының урман планында агач материалын житештерү структурасына һәм аңа булган ихтыяжга ясалган анализ нигезендә билгеләнергә тиеш.

Яклаучы урманнарда һәм махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урманнарны карау чаралары тирәлек урманнарның хасил итүче, су саклаучы, яклаучы, санитар-гигиена, савыктыру һәм файдалы функцияләрен саклауга һәм торгызуга юнәлдерелгән.

Яклаучы урманнар һәм урманнарның махсус якланучы кишәрлекләре өчен максатчан токымлы агачлар булып яклаучы урманнарның һәм махсус яклана торган урман кишәрлекләренен максатчан билгеләнешенә җавап бирә торган агач токымнары санала.

Урманнарны карау буенча уздырылган чараларның сыйфатлылыгын һәм нәтижелелеген бәяләү дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары

тарафыннан, Россия Табигать министрлығының 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерыгы белән расланган Диләнкеләрне карау тәртибенә туры китереп, диләнке эшләре тәмамланганнан соң диләнкеләрне караганда, Россия Табигать министрлығының «Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматларны кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, формасын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрәндәге 496 номерлы боерыгы белән расланган тәртиптә дәүләт урман реестрына мәгълүмат керткәндә һәм аны үзгәрткәндә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары биләгән жирләргә кертү РФ Урман кодексының 64.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмалары вәкаләтле федераль башкарма хакимияте билгеләгән критерияләргә һәм таләпләргә җавап биргән очракта, урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары били торган жирләргә кертү дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары били торган жирләргә кертү тәртибе һәм тиешле акт формасы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карауга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары 24 нче таблицадә китерелә.

24 нче таблица

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карауга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары

Урманнарны карау төрләренең исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык (ылыслы, каты яфраклы, йомшак яфраклы)	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.м	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.м	
								Гомуми	1 га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Урманнарны карау буенча кисүләү уздыру, шул исәптән									
Яктылык кертү өчен кисү	Лаеш	Ылыслы	Нарат	53,8	160	5	10,8	32	3
			Чыршы	40,1	250	6	8,0	50	6
			жәмгысе	93,9	410		18,8	82	4
		Каты яфраклы	Имән	10,0	60	5	2,0	12	6
			жәмгысе	10,0	60		2,0	12	6
		Йомшак яфраклы	Каен	4,8	20	5	1,0	4	4
			Тирәк	8,5	40	5	2,7	14	6
		жәмгысе	13,3	60	5	3,7	18	4	
			Барлығы	117,2	530		24,5	112	5
Кирәкмәгән үсемлекләренә кисү	Лаеш	Ылыслы	Чыршы	18,1	204	8	2,3	26	11
			жәмгысе	18,1	204	8	2,3	26	11
		Каты яфраклы	Имән	17,9	170	5	3,6	34	10
			Өрәнге	1,7	20	5	0,3	4	12
			жәмгысе	19,6	190		3,9	38	10
		Йомшак	Каен	1,0	20	5	0,2	4	20

Урманнарны карау төрлөрөнөң исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык (ылыслы, каты яфраклы, йомшак яфраклы)	Агач тоқымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.м	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.м	
								Гомуми	1 га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		яфраклы	Юкә	2,1	30	5	0,4	6	14
			жәмгысе	3,1	50		0,6	10	16
			Барлығы	40,8	444		6,8	74	11
Үсентеләрдә жәмгысе караулар	Лаеш	Ылыслы		112,0	614		21,1	108	5
		Каты яфраклы		29,6	250		5,9	50	9
		йомшак яфраклы		16,4	110		4,3	28	7
			жәмгысе	158	974		31,3	186	6
Яктылык кергү өчен кисү	Питрәч	Ылыслы	Нарат	19,5	60	5	3,9	12	3
			Чыршы	34,8	110	6	7,0	22	3
			жәмгысе	54,3	170		10,9	34	3
		Каты яфраклы	Имән	16,0	50	5	3,2	10	3
			жәмгысе	16,0	50		3,2	10	3
			Барлығы	70,3	220		14,1	44	3
Кирәкмәгән үсемлекләргә кисү	Питрәч	Ылыслы	Нарат	0					
			Чыршы	17,7	428	8	2,2	54	24
			карагай	0					
			жәмгысе	17,7	428	8	2,2	54	24
		Каты яфраклы	Имән	31,8	420	5	6,4	84	13
			жәмгысе	31,8	420		6,4	84	13
		йомшак яфраклы	усак	11,9	359	5	2,4	72	30
			Юкә	0					
			жәмгысе	11,9	359	5	2,4	72	30
			Барлығы	61,4	1207		11,0	210	19,1
Үсентеләрдә жәмгысе караулар	Питрәч	Ылыслы		72	598		13,1	88	7
		Каты яфраклы		47,8	470		9,6	94	10
		йомшак яфраклы		11,9	359	5	2,4	72	30
			жәмгысе	131,7	1427		25,1	254	10
Яктылык кергү өчен кисү	Янтык	Ылыслы	Чыршы	1,8	10	6	0,4	2	6
			жәмгысе	1,8	10		0,4	2	6
		Каты яфраклы	Имән	1,0	-	5	0,2	-	-
			жәмгысе	1,0	-		0,2	-	-
		йомшак яфраклы	Каен	4,3	20	5	0,9	4	5
			усак	2,0	10	5	0,4	2	5
			жәмгысе	6,3	30		1,3	6	5
			Барлығы	9,1	40		1,9	8	4
Чистарту	Янтык	Ылыслы	Чыршы	2,9	60	8	0,4	8	21
			жәмгысе	2,9	60		0,4	8	21
		Каты яфраклы	Имән	48,4	638	5	9,7	128	13
			Өрәңге	3,7	50	5	0,7	10	14
			жәмгысе	52,1	688		10,4	138	13
		йомшак яфраклы	Каен	11,6	250	5	2,3	50	22
			усак	6,8	140	5	1,4	28	21
			Юкә	0,9	10	5	0,2	2	11
			жәмгысе	19,3	400		3,9	80	21

Урманнарны карау төрлөрөнөң исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык (ылыслы, каты яфраклы, йомшак яфраклы)	Агач токымы	Майданы, гектар	Киселә торган запас, куб.м	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Майданы, гектар	Киселә торган запас, куб.м	
								Гому-ми	1 га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Барлығы	74,3	1148		14,7	226	15
Үсентеләрдә жәмгысе караулар	Янтык	Ылыслы		4,7	70		0,8	10	15
		Каты яфраклы		53,1	688		11,8	156	13
		Йомшак яфраклы		25,6	430		5,2	86	17
			жәмгысе	83,4	1188		17,8	252	14

Урман үскән шартларның типларын, бонитет классларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимының нормативлары Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләрендә билгеләнгән.

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисү ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5-7 процентка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рәхсәт ителергә мөмкин.

Урманнарны торгызу һәм үрчетү буенча чаралар үткөрү таләп ителгән майданнар күләме 25 нче таблицада күрсәтелә.

25 нче таблица

Урманнарны торгызу һәм үрчетү чаралары нормативлары һәм параметрлары

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү диләнкеләре	Урман үрчетү	Барлыгы	Ел саен башкарыла торган күләм
	Көекләр һәм һәлак булган утыртмалар	Киселгән урыннар	Аланлыklar һәм буш урыннар	Жәмгысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Урманнарны торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы	30	21	31	82	210	0	292	29
шул исәптән токым төркемнәре буенча								
Ылыслы	-	-	4	4	10	0	14	1
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	0	-	-
Йомшак яфраклылар	30	21	27	78	200	0	278	28

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү диләнкеләре	Урман үрчөтү	Барлыгы	Ел саен башкарыла торган күләм
	Көекләр һәм һәлак булган уртыртмалар	Киселгән урыннар	Аланлыklar һәм буш урыннар	Жәмгысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Каты яфраклы								
йомшак яфраклылар								
табигать процесслары нәтижәсендә урманнарның табигый торгызылуы	13	-	9,0	22	30	0	52	5
Урман үрчөтүгә мохтаж жирләр								
Питрәч кишәрлеге урманчылыгы								
Урманнарны торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы	4	-	3	7	70	0	77	8
шул исәптән токымнары буенча								
Блыслы		-						
Каты яфраклы		-						
йомшак яфраклылар	4	-	3	7	70	0	77	8
шул исәптән түбәндәге ысуллар белән								
Ясалма (урман культуралары булдыру), барлыгы	2,0	-	2,0	4,0	35,0	0	39,0	4
алардан токымнар буенча:								
Блыслы	2,0	-	2,0	4,0	35,0	0	39,0	4
Каты яфраклы								
йомшак яфраклылар								
катнаш, барлыгы								
алардан токымнар буенча:								
Блыслы								
Каты яфраклы								
Йомш. яфраклы								
Табигый урман торгызу, барлыгы	2,0	-	1,0	3,0	35,0	0	38,0	4
алардан:								
- шытым саклау								
табигать процесслары нәтижәсендә урманнарның табигый торгызылуы	2,0	-	1,0	3,0	35,0	0	38,0	4
Урман үрчөтүгә мохтаж жирләр								
Янтык кишәрлеге урманчылыгы								
Урманнарны торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы	-	17	6	23	70	0	93	9
шул исәптән токымнары буенча								
Блыслы	-	-	-					
Каты яфраклы	-	-	-					
йомшак яфраклылар	-	17	6	23	70	0	93	9
шул исәптән түбәндәге ысуллар белән								
Ясалма (урман культуралары булдыру), барлыгы	-	9,0	3	12	35,0	0	47,0	5
алардан токымнар буенча:								
Блыслы	-	9,0	3	12	35,0	0	47,0	5

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү диләнкеләре	Урман үрчөтү	Барлыгы	Ел саен башкарыла торган күләм
	Көекләр һәм һәлак булган уртыртмалар	Киселгән урыннар	Аланлыklar һәм буш урыннар	Жәмгысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Каты яфраклы	-							
йомшак яфраклылар	-							
катнаш, барлыгы	-							
алардан токымнар буенча:	-							
Ылыслы	-							
Каты яфраклы								
Йомш. яфраклы	-							
Табигый урман торгызу, барлыгы	-	8	3	11	35	0	46	4
алардан:								
- шытым саклау								
табигать процесслары нәтижәсендә урманнарның табигый торгызылуы		8	3	11	35	0	46	4
Урман үрчөтүгә мохтаж жирләр								

Искәрмә: Тоташ кисүләр буенча ел саен файдалануга рөхсәт ителә торган диләнке күләме үзләштерелмәгән очракта, урманнарны торгызу эшләренең күләме үзгәртелергә мөмкин.

Урман культураларын булдыру технологиясе туфрак-типологик шартларга бәйле. Технологиянең нигезе сыйфатында урманчылык һәм урман хужалыгын механикалаштыру буенча Россиякүләм фәнни-тикшеренү институты тарафыннан эшләнгән урманнарны торгызу буенча хисап-технологик карталар киңәш ителә.

Урман агач токымнарының утырту материалына һәм урманнарны ясалма һәм катнаш торгызганда булдырылган, майданнары урман үсемлекләре белән капланган жирләргә кертелә торган яшь агачлар сыйфатына карата белдерелә торган критерияләр һәм таләпләр Урманнарны торгызу кагыйдәләре белән регламентлана.

«Урманнарны торгызу кагыйдәләренең 12 пункты нигезендә урманнарны торгызганда утыртылган, майданнары урман урнашкан жирләргә кертелергә тиешле, Урманнарны торгызу кагыйдәләренең 1-40 кушымталарына кертелмәгән урман агач токымы үсентеләренә карата критерийлар һәм таләпләр урманчылыкларның урман хужалыгы регламентларында билгеләнә.

26 нчы таблица

Лаеш урманчылыгы урманнары урнашкан жирләргә кертелергә тиешле майданнардагы урман агач токымының утырту материалына һәм үсентеләренә карата критерийлар һәм таләпләр

Урман агач токымы атамасы	Утырту материалына таләпләр			Мәйданнары урманнар урнашкан җирләргә кертеләргә тиешле яшь үсентеләргә карата таләпләр һәм критерийлар		
	Яше, кимендә, ел	Тамыр башланган жирдә уртача кәүсә диаметры, кимендә, миллиметр	Кәүсәнең уртача озынлыгы, кимендә, см	Яше, кимендә, ел	Төп токым агачлары саны, кимендә, 1 гектарга мең данә	Төп токым агачларының уртача биеклеге, кимендә, м
Өрәңге	1-2	3,0	12	8	1,7	0,9
Вак яфраклы юкә	2	2,5	20	5	2,0	1,5
Гади усак	2	2,5	20	4	2,0	2,0
Тирәк	1	2,5	15	5	1,0	2,0
Корычагач	2	4,0	15	6	2,0	1,5

2.18. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре

Россия Табигать министрлыгының «Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясе Урманлы районнар исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы нигезендә Урманчылыкның барча территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы урманнар зонасының ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар районында урнашкан.

Урман хужалыгы регламентында китерелгән нормативлар Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы-киң яфраклы урманнар зонасының ылыслы-киң яфраклы (катнаш) урманнар районына туры килә.

3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләмәләр

3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр

Урманнарны максатчан билгеләнеш төрләре һәм яклаучы урман категорияләре буенча чикләүләр 27 нче таблицада китерелә.

27 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Яклагыч урманнар	Яклагыч урманнарда тоташ кисүләргә уздыру РФ Урман кодексының 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очракларда һәм сайланма кисүләргә үзләрен тирәлек хасил итә, су саклый торган, санитар-гигиеник, савыктыру һәм башка төрле функцияләрен югалта башлаган урман утыртмаларын яклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар башкара торган файдалы

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чиклүүләр
1	2	3
		вазыйфаларны саклауны тээмин итә торган урман утыртмаларына алмаштыруны тээмин итмәгән очракларда гамәлгә ашырыла, әгәр РФ Урман кодексында башкача билгеләнмәсә.
2.	Су саклау зоналарында урнашкан урманнар	<p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) авыл хужалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре; 3) урман плантацияләре төзү һәм алардан файдалану; 4) чыбыклы объектлар, гидротехника корылмалары һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану.
3.	<p>Табигый һәм башка төр объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар</p> <p>а) яклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар (тимер юл транспорты турында Россия Федерациясе законнары, автомобиль юллары турында һәм юл эшчәнлеге турында законнар нигезендә билгеләнгән тиммер юлларга бүлөп бирелгән полосалар чикләрендә һәм автомобиль юлларының юл бие полосаларында урнашкан урманнар)</p> <p>б) урман паркы зоналарында урнашкан урманнар (урман фонды жирләрендә һәм халыкның ялын оештыру, санитария-гигиена, савыктыру функцияләрен һәм табигый ландшафтларның эстетик кыйммәтен саклау максатларында кулланыла торган башка категория жирләрендә урнашкан урманнар)</p> <p>в) яшел зоналарда урнашкан урманнар (халыкны табигый һәм техноген чыгышның тискәре күренешләре йогынтысыннан яклауны тээмин итү, әйләнә-тирә мохитне саклау һәм торгызу максатларында бүлөп бирелә торган урман фонды жирләрендә һәм башка категория жирләрендә урнашкан урманнар)</p>	<p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) техник регламентта каралганнан кинрәк итеп чыбыклы корылмалар ясау; 2) урман түшәмәсен белән мүк жыю һәм эзерләү <p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру; 3) авыл хужалыгы алып бару; 4) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 5) капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану, чыбыклы объектлар һәм гидротехника корылмаларыннан тыш <p>Тыела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру, әгәр күрсәтелгән эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисүне үткөрүгә яисә аучылык инфраструктурасы объектларын булдыруга китермәсә; 3) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 4) авыл хужалыгын алып бару, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында коймалар кую; 5) капитал төзелеш объектлары төзү һәм алардан файдалану, гидротехника корылмаларыннан, элемент чыбыкларыннан, электр үткөрү чыбыкларыннан, жир асты торбаүткәргечләреннән гайре
4.	Кыйммәтле урманнар	Чыбыклы объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану тыела. Су объектлары буйларында урнашкан яклагыч урман полосаларында чыбыклы объектлардан, гидротехника корылмаларыннан

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		һәм нефть һәм табиғый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану тыела. Чикләвекле-кәсепчелек зоналарында урнашкан урманнарда агач материалы эзерләү тыела
5.	Эксплуатация урманнары	Урманнардан файдалануның барлык төрләре дә рөхсәт ителә

3.2. Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр

Махсус саклана торган урманнарның хокукый режимы РФ Урман кодексының 119 статьясы белән регламентлана. Махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә аларның максатчан билгеләнеше белән файдалы үзлекләренә ярашмаган эшчәнлекне гамәлгә ашыру тыела. Махсус яклана торган урман кишәрлекләре төрләре буенча чикләмәләр 28 нче таблицادا күрсәтелә.

28 нче таблица

Махсус яклана торган урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр

Т/с	Махсус яклана торган урман кишәрлекләре төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Су объектлары, чокыр сөзәклекләрендә урнашкан ярсаклагыч, туфраксаклагыч урман кишәрлекләре	РФ Урман кодексының 119 статьясындагы 3 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, урманнарның махсус сакланыла торган кишәрлекләрендә түбәндәгеләр тыела: 1) урман утыртмаларын тоташ кисү, РФ Урман кодексының 17 статьясындагы 4 өлешендә, 21 статьясындагы 5.1 өлешендә каралган очраклардан тыш; 2) авыл хужалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре; 3) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, чыбыклы объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш. 3. Махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла.
2.	Урмансыз кичлекләр белән чиктәш булып торучы урман кырыйлары	
3.	Урман-орлык плантацияләре, даими урман-орлык кишәрлекләре һәм урман орлыкчылыгының башка объектлары	
4.	Реликт һәм эндемик үсемлекләре булган урман кишәрлекләре	
5.	Сирәк һәм югалу куркынычы янаган кыргый жәнлекләрнең яшәү урыннары	
6.	Махсус якланучы башка урман кишәрлекләре	
7.	Тыюлы урман кишәрлекләре	

Искәрмә: Махсус якланучы урман кишәрлекләре урнашкан жир һәм аларның майданы урманнар коруны проектлаганда күрсәтелә.

3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләүләр

Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләмәләр түбәндәге таблицада китерелде.

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Агач материалы эзерләү	<p>Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменнән (рөхсәт ителгән агач алу күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләрнең яшен бозып агач эзерләү рөхсәт ителми (РФ Урман кодексының 29 статьясының 4 өлеше). Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы белән расланган Россия Федерациясә Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда агач материалы эзерләү кагыйдәләре һәм агач материалы эзерләү үзенчәлекләренен 12 пункты нигезендә:</p> <p>а) елга һәм чишмә үзәннәрен сөйрәмә жир трассалары һәм урман юллары сыйфатында куллану рөхсәт ителми;</p> <p>б) диләнкедән читтә урман утыртмаларын, үсемчелек катламын һәм туфрактарны зарарлау, урманнарны сәнәгать һәм башка төрле калдыктар белән чүпләү рөхсәт ителми;</p> <p>в) юлларны, күперләрен һәм ызаннарны, шулай ук киптерүче челтәрне, юл, гидромелиоратив һәм башка корымаларны, су агымнарын, чишмәләрен, елгаларны саклау мөһим;</p> <p>г) аударылыган һәм асылынып төшкән, киселгән агачларны (киселгән һәм диләнкедә калдырылган агачларны исәпкә алып) калдыру, сакланьрга тиешле яшь шытымны зарарлау яисә һәлак итү тыела;</p> <p>д) чиктәш булып торучы, кварталлардагы, диләнкеләрдәге һәм башка баганаларны һәм тамгаларны юк итү тыела;</p> <p>е) кисү өчен билгеләнмәгән һәм Кагыйдәләр һәм Россия Федерациясенен урман законнары нигезендә сакланьрга тиешле агачларны, шул исәптән орлык бирү чыганакларын һәм плюс агачларын кисү һәм зарарлау тыела;</p> <p>ж) рөхсәт ителгән вакыты (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) тәмамлангач агач эзерләү, шулай ук файдалану хокукы туктатылгач яисә тәмамлангач агач эзерләү рөхсәт ителми;</p> <p>з) билгеләнгән вакытына (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) алып чыгылмаган агачны диләнкедә калдыру рөхсәт ителми;</p> <p>и) диләнке ясауның технологик картасында каралмаган урыннарда агач чыгару, тарттыру рөхсәт ителми;</p> <p>к) диләнкене киселгән агач калдыктарыннан чистарту эшләрен үтәмәү яисә үз вакытында үтәмәү рөхсәт ителми;</p> <p>л) сөйрәмә жирләрдән һәм төяү майданнарыннан кала, туфрактарның өске уңдырышлы катламын юк итү рөхсәт ителми.</p> <p>Диләнкеләрдә агач материалы эзерләгәндә яшәргә яраклы, аларның табигый ареалы чикләрендә үсеп китүче (әгәр дә тиешле агач</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>токымының урманнар составындагы майданы өлеше урманчылык майданының 1 процентыннан артып китмәсә) кыйммәтле агач токымнарын (имән, бук, корычагач, эрбет, юкә, күг, элмә, кара зирек, чәчә торган каштан) кисү рөхсәт ителми.</p> <p>Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән зат төрләре сакланьрга тиешле.</p> <p>Агач материалы эзерлэгәндә урман утыртмалары агачлары составында өч һәм аннан да күбрәк берәмлектә эрбет булган, өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү рөхсәт ителми</p>
2.	Чәер эзерләү	<p>Түбәндәгеләргә кирт салу тыела:</p> <p>а) юкка чыгарганчыга кадәр зарарлы организм чыганаclarында урнашкан урман утыртмаларына;</p> <p>б) урман янгыннары, зарарлы организмнар һәм башка тискәре факторлар нәтижәсендә зарарланган һәм зәгыйфьләнган урман утыртмаларына;</p> <p>в) Россия Федерациясе законнары нигезендә агач эзерләү максатында өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын тоташ яки сайланма кисүләр рөхсәт ителмәгән урманнардагы урман утыртмаларына;</p> <p>г) даими урман-орлык кишәрлекләрендә, урман-орлык плантацияләрендә, генетика резервацияләрендә урнашкан урман утыртмаларына, шулай ук плюс агачларына, орлыклыclarга, орлык чәчәклекләренә һәм полосаларына (Россия Табигать министрлығының 2020 елның 9 ноябрендәге 911 номерлы боерыгы белән расланган Чәер эзерләү кагыйдәләренең 7 пункты).</p>
3.	Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	<p>Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен үсемлекләрен түбәндәге төрләрен куллану тыела:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгәннәрне; - наркотик матдәләр дип таныла торганнарны; - агачын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыclarның төрләре (токымнары) исемлегенә кертелгәннәрне. <p>Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу чикләнергә яки радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә тыелырга мөмкин. Россия Табигать ресурслары министрлығының 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерыгы белән расланган Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> - эрозиягә каршы урманнарда; су объектлары, чокыр авышлыclarы буйларында урнашкан ярсаклагыч һәм туфраксаклагыч урман кишәрлекләрендә, фәнни яисә тарихи әһәмияткә ия урманнарда, шулай ук тулылыгы 0,8-1,0 тигез булган яшь агачларда һәм йомылмаган урман культураларында түмәр сагызын эзерләү рөхсәт ителми (13 пункт); - агачларны туз эзерләү өчен кисү тыела (14 пункт); - табигый һәм башка объектларны яклау функцияләрен башкаручы урманнарда, су саклау зоналарында урнашкан урманнарда кыйммәтле урманнарда түшәмәләрен жыю тыела (21 пункт)
4.	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю	<p>Төрләре Кызыл китапка, Татарстан Республикасы кызыл китабына кертелгән яки наркотик матдәләр булып саналган гөмбәләрен һәм кыргый үсүче үсемлекләрен эзерләү һәм жыеп алу рөхсәт ителми.</p> <p>Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә чикләнергә мөмкин.</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыю кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> - агачларны һәм куакларны кисү, шулай ук агачларга һәм куакларга зыян сала торган ысулларны куллану тыела (14 пункт); - гөмбәләр эзерләү аларның ресурсларын саклауны тәэмин итүче ысуллар белән башкарылырга тиеш (15 пункт); - каен суты эзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә кимендә 5 ел калгач рөхсәт ителә (16 пункт); - башка төрле азык-төлек ресурслары эзерләү аларның үрентеләре торышына зыян салмый торган ысуллар белән башкарылырга тиеш; үсемлекләргә тамырлары белән өзеп алырга, яфракларына (ботакларына) һәм тамырларына зыян салырга рөхсәт ителми (17 пункт)
5.	Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру	<p>Яшел зоналарда урнашкан урманнарда аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру, әгәр күрсәтелгән эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисүгә яисә аучылык инфраструктурасы объектларын төзүгә китермәсә, һәм урман-парк зоналарында, шулай ук шәһәр урманнарында тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясындагы 2 өлешенәң 2 пункты)</p>
6.	Авыл хужалыгы алып бару	<p>Су саклау зоналарында урнашкан урманнарда, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 113 статьясының 2 пункты).</p> <p>Яклагыч урманнарның яр буе чикләрендәге жирләрне сөрү, авыл хужалыгы хайваннарын көтү һәм алар өчен жәйге лагерлар, ванналар оештыру тыела (РФ Су кодексының 65 статьясының 17 өлешендәге 1, 3 пунктлары).</p> <p>Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 3 пункты).</p> <p>Яшел зоналарда урнашкан урманнарда, печән чабу һәм умартачылыктан, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында киртәләп алулардан гайре, авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 4 өлешендәге 2 пункты).</p> <p>Шәһәр урманнарында (РФ Урман кодексының 116 статьясындагы 3 өлешенәң 3 пункты)</p> <p>Махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә, печән чабудан һәм умартачылыктан кала, авыл хужалыгын алып бару тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 4 өлешенәң 2 пункты).</p>
7.	Фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру	<p>Урманнарны фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлегенә өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның чикләрендәге территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү; в) тапшырылган урман кишәрлегенә майданнарын һәм аннан читтәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату (Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләренәң 9 пункты).

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		Агулы химик препаратлар куллану тыела (РФ Урман кодексының 112 статьясының 4 өлеше, 113 статьясының 1 өлеше, 114 статьясының 2 өлешнең 1 пункты, 4 өлешенең 1 пункты).
8.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә табигый ландшафтлар, хайваннар дөньясы объектлары, су объектлары сакланырга тиеш (РФ Урман кодексының 41 статьясындагы 3 өлеше). Россия Табигать министрлығының 2020 елның 9 ноябрендәге 908 номерлы боерыгы белән расланган Рекреация эшчәнлеген башкару өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре нигезендә: - рекреацияләү эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану әйләнә-тирә мохиткә һәм кеше сәләмәтлегенә зыян китерми торган ысуллар ярдәмендә башкарыла (6 пункт); - капитал булмаган төзелмәләр һәм корымалар урнаштыру, барыннан да элек, агачлар һәм куаклар биләми торган кишәрлекләрдә рөхсәт ителә (5 пункт)
9.	Урман плантацияләре булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	Плантация ясау максатларында түбәндәгеләрне файдалану рөхсәт ителми: а) су саклау зоналарында урнашкан урманнарны; б) табигый һәм башка объектларны саклау функцияләрен башкаручы урманнарны; в) кыйммәтле урманнарны; г) махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны.
10.	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	Россия Табигать министрлығының 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә: - жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урмансыз жирләр, шулай ук урманга эверелмәгән диләнкеләр, аланнарны һәм аларга урман культураларын утыртканчы урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман үсемлекләре белән капланмаган жирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшләнелгән торфлыклар һ.б.) (11 пункт) жирләр файдаланыла. - жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен - үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин (12 пункт); - РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләреннән жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану тыела
11.	Урман питомникларын булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан билгеләнә. Урман питомниклары төзү һәм аларны файдалану, әгәр мондый эшчәнлек аларның хокукый режимына каршы килмәсә, урман фонды жирләрендә һәм башка категория жирләрдә рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы). Урман питомникларында кәлшәләр, үсентеләр үстерү өчен яхшыртылган һәм сортлы урман үсемлекләре кулланыла, әгәр

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		мондый орлыклар юк икән, урман үсемлекләренең нормаль орлыклары кулланыла. Россия Федерациясе Кызыл китабына, Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләрен урман утыртмаларының утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә тыела.
12.	Жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару	Яшел зоналарда һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда файдалы казылма ятмаларын эшкәртү тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешенең 4 пункты, 4 өлешенең 1 пункты). Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару максатында урманнардан файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) бульдозер ярдәмендә агачлар аудару һәм урман кишәрлекләрен агач үсемлекләреннән чистарту, чик буе полосаларын һәм урман авызларын агач калдыклары белән чүпләү, урман авызындагы агач кәүсәләрен һәм скелет тамырларын зарарлау, жәйге чорда яңа киселгән агачларны махсус чараларсыз гына урманда саклау; б) урман утыртмаларын суга батыру һәм озак итеп су бастыру; в) бирелгән урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфракны зарарлау; г) урманнарны житештерү һәм куллану калдыклары белән чүпләү; д) бирелгән урман кишәрлеге мәйданын һәм аның чикләрендәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату; е) урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрдән тыш, ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча, шул исәптән билгеләнмәгән, башка механизмнар буенча транспорт чаралары һәм башка механизмнар йөрү (Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, разведкалау һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләре һәм жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру, разведкалау һәм файдалы казылмаларны чыгару өчен урманнардан урман кишәрлеге бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә файдалану очраklары исемлегенең 18 пункты)
13.	Сусаклагычлар һәм бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү	Тыюлыклы урман кишәрлекләрендә сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары һәм махсулаштырылган портлар төзү һәм эксплуатацияләү тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендәге 5 пункты)
14.	Чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору, алардан файдалану	Урманнарны чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) аларда урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган һәм чыбыклы объектларның саклау зоналарындагы жирләрдән читтәге урман утыртмаларына, үсемлек капламына һәм туфракка зыян китерү; б) урманнардан, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чарыннан, агач калдыкларыннан файдаланучы жирләргә якин территорияләрне чүпләү; в) урманнардан һәм жирләргә якин территорияләрдән файдалану гамәлгә ашырыла торган; урманнардан химик һәм радиоактив

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>матдәләр белән файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрне пычрату;</p> <p>г) транспорт чараларын һәм башка механизмнарны ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча йөртү (Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшлätү өчен файдалану кагыйдälären һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшлätү өчен файдалану очраклары исемлегенең 15 пункты).</p> <p>Урман паркы зоналарында урманнарда чыбыклар объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм алардан файдалану максатларында урманнардан файдалану тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 5 пункты).</p>
15.	Агач материалын һәм башка урман ресурсларын эшкәртү	<p>Яклагыч урманнарда, шулай ук махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урман эшкәртү инфраструктурасы ясау тыела (РФ Урман кодексының 14 статьясындагы 2 өлеш).</p> <p>Урманнарны агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәге очраklar булдырылмаска тиеш:</p> <ul style="list-style-type: none"> - РФ Урман кодексының 60.13 статьясы нигезендә урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив матдәләр) һәм урманнарда башка тискәре йогынты ясау; - РФ Урман кодексының 53.5 статьясы нигезендә урманнарда янгын һәм санитар куркынычсызлык тәэмин итү максатларында транспорт чаралары белән үтеп керү; <p>(Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы һәм башка урман ресурсларын эшкәртү өчен урманнардан файдалану кагыйдälәренең 6 пункты)</p>
16.	Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру	<p>Дини эшчәнлек башкарганга түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә өске һәм туфрак эче сулары агып төшүне бозарлык, урман кишәрлекләрен су бастырырлык яисә сазландырырлык итеп эшләр башкару һәм корылмалар төзү; в) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның янындагы территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, башка калдыклар белән чүпләү; г) ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда үтеп керү

Гамәлдәге урман орлыкчылык объектларының нормативлары һәм параметрлары әлеге урман хужалыгы регламентында әзерләнми, урман орлыкчылык объектлары турында белешмәләр ел саен Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Дәүләт урман реестрын алып бару формаларын раслау турында» 2016 елның 06 октябрендәге 514 номерлы боерыгы белән расланган 14-ГЛР формасы буенча яңартыла.